

Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere

1. Indledning
2. Sager mod børn under 15 år
 - 2.1. Generelt
 - 2.2. Tilbageholdelse
 - 2.2.1. Anbringelse i forbindelse med tilbageholdelse
 - 2.2.2. Varigheden af tilbageholdelse og enerumsanbringelse
 - 2.2.3. Løsladelse
 - 2.3. Anvendelse af andre straffeprocessuelle indgreb
 - 2.3.1. Straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år, der er mistænkte
 - 2.3.2. Straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år, der ikke er mistænkte
 - 2.3.3. Samtykke
 - 2.4. Underretning af de sociale myndigheder
 - 2.4.1. Underretning ved tilbageholdelse
 - 2.4.2. Underretning ved afhøring
 - 2.4.3. Underretning i andre tilfælde
 - 2.4.4. Efterfølgende skriftlig underretning af kommunen samt ugentligt udtræk af ungerapport
 - 2.5. Underretning og involvering af barnets forældre
 - 2.5.1. Underretning ved tilbageholdelse og afhøring
 - 2.5.2. Underretning i andre tilfælde
 - 2.6. Advokatbeskikkelse
3. Sager mod unge mellem 15 og 18 år
 - 3.1. Underretning af de sociale myndigheder
 - 3.2. Underretning af den unges forældre
 - 3.3. Anholdelse
 - 3.3.1. Generelt
 - 3.3.2. Anbringelse i forbindelse med anholdelse
 - 3.4. Varetægtsfængsling
 - 3.4.1. Generelt
 - 3.4.2. Varetægtsurrogater
 - 3.4.3. Varetægtsfængsling i isolation
 - 3.5. Oplysninger om personlige forhold, orientering af kriminalforsorgen m.v.
 - 3.5.1. Generelt
 - 3.5.2. Sagstyper og behovet for oplysninger fra de sociale myndigheder
 - 3.5.3. Fremgangsmåde
 - 3.5.4. Personundersøgelser ved kriminalforsorgen
 - 3.5.5. Orientering af kriminalforsorgen om sager, der forventes at medføre ubetinget fængselsstraf
 - 3.6. Krav om hurtig sagsbehandling i visse sager vedrørende unge lovovertrædere
 - 3.6.1. Sager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling
 - 3.6.2. Sager omfattet af regeringsplanen ”Ghettoen tilbage til samfundet”
4. Sanktionsvalget i sager mod unge mellem 15 og 18 år
 - 4.1. Generelt om sanktionsvalget
 - 4.2. Generelt om tiltalefrafald
 - 4.2.1. Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger
 - 4.2.1.1. Generelt
 - 4.2.1.2. Anvendelsesområde
 - 4.2.1.3. Ungdomskontraktens indhold
 - 4.2.1.4. Politiets godkendelse
 - 4.2.1.5. Rettens godkendelse
 - 4.2.1.6. Gennemførelse af kontrakten
 - 4.2.2. Tiltalefrafald uden særlige vilkår
 - 4.2.2.1. Anvendelsesområde

- 4.2.2.2. Prøvetid
- 4.2.2.3. Godkendelse og tilståelse
- 4.2.3. Genoptagelse af sager, hvori der er meddelt betingede tiltalefrafald
- 4.2.4. Tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7
- 4.2.5. Sanktionsvalget ved ny kriminalitet begået efter der tidligere er meddelt tiltalefrafald
 - 4.2.5.1. Seneste afgørelse: Tiltalefrafald uden særlige vilkår (jf. afsnit 4.2.2.)
 - 4.2.5.2. Seneste afgørelse: Tiltalefrafald med ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger (jf. afsnit 4.2.1.)
- 4.3. Betinget dom
 - 4.3.1. Betinget dom eventuelt med tilsyn og hjælpeforanstaltninger
 - 4.3.2. Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste
- 4.4. Udstrækning af foranstaltningen udover det 18. år
- 4.5. Ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a
 - 4.5.1. Generelt
 - 4.5.2. Anvendelsesområde
 - 4.5.3. Ungdomssanktionens varighed og indhold
 - 4.5.4. Eksempler på udformningen af påstande om ungdomssanktion
 - 4.5.5. Udgangstilladelse m.v.
 - 4.5.6. Ny kriminalitet begået af en person undergivet en ungdomssanktion
 - 4.5.7. Underretning og fuldbyrdelse
- 5. Sagens behandling i retten
 - 5.1. Generelt
 - 5.2. Underretning om retsmøder
- 6. Underretning om sagens udfald
- 7. Ikrafttræden

[Bilag 1 – Skema vedrørende tilbageholdelse af børn under 15 år](#)

[Bilag 2 – Bekendtgørelse nr. 1466 af 16. december 2010 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service](#)

[Bilag 3 – Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 803 af 28. juni 2010](#)

[Bilag 4 – Rigspolitiets rundskrivelse af 12. april 2010 vedrørende indberetning til de sociale myndigheder om børn og unge under 18 år](#)

[Bilag 5 – Rigsadvokatens brev af 30. juni 2010 vedrørende etablering af ungesamråd i politikredsene](#)

1. Indledning

Denne meddelelse fastsætter retningslinjer om anklagemyndighedens behandling af sager vedrørende unge lovovertrædere.

Der er senest som følge af vedtagelsen af lov nr. 158 af 28. februar 2012, hvor den kriminelle lavalder blev ændret fra 14 til 15 år, foretaget en række konsekvensrettelser i meddelelsen.

Herudover er det skema, der skal udfyldes ved tilbageholdelse og enerumsanbringelse af mistænkte børn under 15 år, blevet revideret. Skemaet er vedlagt denne meddelelse som bilag 1.

2. Sager mod børn under 15 år

2.1. Generelt

Børn under 15 år kan ikke straffes. Politiet kan dog efterforske sådanne sager, bl.a. for at klarlægge omfanget af kriminaliteten, for at konstatere, om andre personer kan mistænkes, og for at få eventuelle kosten tilbagegivet.

Bilag 1 indeholder et skema, der skal udfyldes ved tilbageholdelse og enerumsanbringelse af mistænkte børn under 15 år. I skemaet er retsplejelovens regler herom kort gengivet.

2.2. Tilbageholdelse

Efter retsplejelovens § 821 a, stk. 1, kan politiet tilbageholde børn under 15 år, der mistænkes for strafbart forhold, hvis betingelserne for anholdelse efter retsplejelovens § 755, stk. 1, er til stede, og tilbageholdelsens øjemed ikke kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Retsplejelovens § 755, stk. 2-5, samt § 758, stk. 1, og § 759 finder tilsvarende anvendelse.

Politiet skal snarest muligt gøre barnet bekendt med mistanken og tidspunktet for tilbageholdelsen. Det skal fremgå af politirapporten, at politiet har iagttaget denne regel, jf. § 821 a, stk. 2.

Det følger af § 821 a, stk. 3, at tilbageholdelsen af børn under 15 år skal foretages så skånsomt som muligt.

Der skal ved vurderingen af, om tilbageholdelse af børn under 15 år ville være et uforholdsmæssigt indgreb, lægges vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af den pågældendes unge alder må antages at indebære, jf. § 821 c.

Håndjern og lignende magtmidler bør ikke benyttes.

2.2.1. Anbringelse i forbindelse med tilbageholdelse

Det fremgår af § 821 a, stk. 3, at anbringelse ikke må ske i arresthus.

Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende, d.v.s. aflåste rum, hvor barnet befinder sig uden at være sammen med politipersonale eller medarbejdere fra de sociale myndigheder, må kun ske i følgende tilfælde:

- når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde, eller
- når det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at anbringelse i venterum m.v. af børn under 15 år af sikkerhedsmæssige grunde forudsættes kun at finde sted, hvis anden anbringelse er sikkerhedsmæssigt uforsvarligt som følge af barnets adfærd – eksempelvis hvis barnet ellers vil udgøre en fare for sig selv eller andre – og barnet er 12 år eller derover.

For så vidt angår muligheden for at anbringe børn under 15 år i venterum m.v. af efterforskningsmæssige grunde fremgår det af forarbejderne, at denne form for enerumsanbringelse kun kan ske rent undtagelsesvis.

Det er en betingelse, at der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet – navnlig vold, voldtægt og væbnet røveri – og at anbringelsen er nødvendig af væsentlige efterforskningsmæssige grunde. Det er endvidere en forudsætning, at det ikke er praktisk muligt at anbringe barnet på anden måde. Anbringelse i venterum m.v. kan kun ske i tilfælde, hvor der ikke er disponibelt mandskab hos politiet eller hos de sociale myndigheder, der kan være til stede sammen med barnet.

Som et eksempel på, hvornår det kan være nødvendigt at enerumsanbringe et barn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde, kan nævnes tilfælde, hvor en gruppe børn – hvoraf et eller flere er under 15 år – pågribes i forbindelse med grov bandekriminalitet. I sådanne tilfælde kan det være af afgørende betydning for efterforskningen, at børnene placeres hver for sig, indtil de har kunnet afhøres af politiet. Hvis politiet på det pågældende sted ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte børn ikke kommer i kontakt med hinanden inden afhøringen, og sådant mandskab ikke kan tilkaldes, eller en repræsentant for de sociale myndigheder ikke kan være til stede, kan det således være nødvendigt at placere børnene alene i aflåste lokaler.

2.2.2. Varigheden af tilbageholdelse og enerumsanbringelse

Efter § 821 a, stk. 4, skal tilbageholdelsen være så kortvarig så mulig. Tilbageholdelsen må kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet, og må i intet tilfælde udstrækkes over 24 timer.

Opretholdelse af en tilbageholdelse ud over 6 timer kan efter forarbejderne navnlig tænkes at finde sted i sager om grov kriminalitet, f.eks. voldsforbrydelser og bandekriminalitet, hvor det efter en konkret vurdering findes påkrævet med henblik på at hindre yderligere strafbart forhold eller at forhindre, at det mistænkte barn under 15 år modarbejder sagens opklaring, f.eks. ved at advare andre mistænkte på fri fod.

Der kan også være tale om tilfælde, hvor der skal gennemføres en retsmedicinsk undersøgelse af barnet, der kræver, at barnet transporteres over en længere afstand.

Enerumsanbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må i intet tilfælde udstrækkes ud over 6 timer.

Dette indebærer, at et barn under 15 år, der f.eks. af efterforskningsmæssige grunde, er enerumsanbragt, i alle tilfælde skal udtages af venterum m.v. efter 6 timer. Hvis der er væsentlige hensyn til efterforskningen, der gør det påkrævet at opretholde tilbageholdelsen, må dette i givet fald ske ved, at barnet anbringes på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, f.eks. en forælder eller en repræsentant for de sociale myndigheder.

Tidspunktet for tilbageholdelsen og løsladelsen samt oplysninger om varigheden af enerumsanbringelsen skal fremgå af politirapporten.

Hvis det af efterforskningsmæssige grunde er nødvendigt at tilbageholde barnet i medfør af § 821 a, stk. 4, i mere end 6 timer, vil der typisk også være tale om sager, hvor der vil være behov for at beskikke en advokat for barnet, jf. pkt. 2.6. om advokatbeskikkelse.

2.2.3. Løsladelse

Et barn, der har været tilbageholdt, skal så vidt muligt ved løsladelsen overgives enten til forældrene eller de sociale myndigheder.

Tilbageholdelse må efter retsplejelovens § 821 a, stk. 4, ikke udstrækkes ud over 6 timer, alene af den grund, at det ikke er muligt at overgive barnet til forældrene eller de sociale myndigheder.

Hvis det derefter af andre grunde er nødvendigt med fortsat tilbageholdelse – f.eks. for at afvente at barnet afhentes af forældrene eller overgives til de sociale myndigheder – må den fortsatte tilbageholdelse bero på andre regler.

2.3. Anvendelse af andre straffeprocessuelle indgreb

I retsplejelovens § 821 b er der fastsat bestemmelser om anvendelse af andre straffeprocessuelle indgreb end tilbageholdelse over for børn under 15 år. Bestemmelsen indeholder både regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under 15 år, der er mistænkte, og tvangsindgreb over for børn under 15 år, der ikke er mistænkte.

Der skal ved vurderingen af, om det straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år ville være et uforholdsmæssigt indgreb, lægges vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af den pågældendes unge alder må antages at indebære, jf. § 821 c.

2.3.1. Straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år, der er mistænkte

Det følger af retsplejelovens § 821 b, stk. 1, at de indgreb, der efter retsplejelovens kapitel 71 (indgreb i meddelelshemmeligheden, observation og dataaflysning), kapitel 72 (legemsindgreb), kapitel 73 (ransagning), kapitel 74 (beslaglæggelse og edition) samt kapitel 75 a (andre efterforskningskridt)

kan foretages over for sigtede eller mistænkte personer, tilsvarende finder anvendelse over for mistænkte børn under 15 år. Det gælder dog ikke med hensyn til optagelse af fingeraftryk og personfotografi med henblik på senere identifikation, jf. § 792 b, stk. 1.

Det følger ligeledes af bestemmelsen, at politiet ikke må opbevare personfotografi, fingeraftryk eller andet materiale og andre oplysninger, der er tilvejebragt ved legemsindgreb, og som vedrører mistænkte børn under 15 år, med henblik på senere identifikation.

Formålet med disse to undtagelser er navnlig at sikre, at politiet ikke registrerer børn under 15 år, som har været mistænkt, i f.eks. fototek, fingeraftryks- eller DNA-register med henblik på senere identifikation.

Bestemmelsen i § 821 b, stk. 1, indebærer således, at de nævnte indgreb som udgangspunkt alle kan finde anvendelse over for mistænkte børn under 15 år, hvis de almindelige betingelser for indgrebets foretagelse er opfyldt, herunder kravet om indgrebets proportionalitet. Det forudsættes således, at mistanken mod barnet, når der er tale om indgreb, der efter retsplejeloven kræver, at der er rejst sigtelse mod den pågældende, har en sådan styrke, at der ville kunne rejses formel sigtelse, hvis barnet havde været 15 år eller derover. I de tilfælde, hvor mistanken ikke er af en sådan styrke, at der, hvis barnet havde været over den kriminelle lavalder, ville kunne rejses sigtelse mod den pågældende, kan indgrebet eventuelt gennemføres efter reglerne i § 821 b, stk. 2, om indgreb over for personer, der ikke er sigtede eller mistænkte, jf. pkt. 2.3.2.

De i kapitel 71-74 og 75 a nævnte indgreb, som kun kan iværksættes mod personer, som er tiltalte eller dømt, finder ikke anvendelse over for mistænkte børn under 15 år, jf. retsplejelovens § 802, stk. 3 (formuebeslag), og § 815 (forevisning af fotografier, som opbevares af politiet med henblik på senere identifikation).

2.3.2. Straffeprocessuelle indgreb over for børn under 15 år, der ikke er mistænkte

Efter § 821 b, stk. 2, finder de indgreb, der efter kapitel 71 (indgreb i meddelelshemmeligheden, observation og dataaflysning), kapitel 72 (legemsindgreb), kapitel 73 (ransagning), kapitel 74 (beslaglæggelse og edition) samt kapitel 75 a (andre efterforskningskridt) kan foretages mod personer, der ikke er sigtede eller mistænkte, tilsvarende anvendelse over for børn under 15 år, der ikke er mistænkte.

Denne bestemmelse er alene en præcisering af den gældende retsstilling.

Hvis den pågældende er mistænkt finder bestemmelsen i § 821 b, stk. 1, anvendelse.

De indgreb, der efter retsplejeloven kan foretages over for ikke sigtede personer, vil dog efter omstændighederne kunne foretages over for et barn under 15 år, der er mistænkt, men hvor mistanken

ikke har en sådan styrke, at der, hvis barnet havde været over den kriminelle lavalder, ville kunne rejses sigtelse mod den pågældende.

2.3.3. Samtykke

Hvis et tvangsindgreb er betinget af, at barnet meddeler samtykke hertil, skal indehaveren af forældremyndigheden samtykke i indgrebets foretagelse, jf. § 821 b, stk. 3. Hvis barnet er omkring 12 år eller derover bør barnets egen stillingtagen indgå i vurderingen af, om der skal foretages legemsundersøgelse efter § 792 c, stk. 3 og 5, og § 792 d, stk. 1.

2.4. Underretning af de sociale myndigheder

I retsplejelovens § 821 d, stk. 1 og 2, er der fastsat regler om politiets underretning af de sociale myndigheder i forbindelse med sager, hvor børn under 15 år er mistænkt.

2.4.1. Underretning ved tilbageholdelse

Tilbageholdes barnet, tilkaldes snarest muligt en repræsentant for de sociale myndigheder fra den kommune, hvor barnet har bopæl. Hvis bopælskommunen ikke er oplyst, eller hvis bopælskommunen på grund af afstanden ikke kan give møde, underrettes de stedlige sociale myndigheder. Underretning kan dog undlades, hvis tilbageholdelsen har været af ganske kort varighed. Det gælder f.eks. tilfælde, hvor den pågældende løslades umiddelbart efter tilbageholdelsen, fordi det konstateres, at tilbageholdelsen er ubegrundet.

Underretning om tilbageholdelse skal dog altid gives, hvis politiets oplysninger giver grundlag for at antage, at barnet har behov for særlig støtte. Underretningen skal i givet fald gives, så snart det viser sig, at barnet har behov for hjælpeforanstaltninger, og ikke først når sagen afsluttes.

2.4.2. Underretning ved afhøring

En repræsentant for de sociale myndigheder skal endvidere tilkaldes, hvis et barn under 15 år skal afhøres, og mistanken angår en overtrædelse af straffeloven eller et forhold, der efter anden lov kan medføre fængselsstraf. Repræsentanten fra de sociale myndigheder skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringer, der foretages af politiet.

Underretning kan dog undlades, hvis afhøringen foretages i direkte forbindelse med, at mistænkte af politiet træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold, der i almindelighed alene ville medføre straf af bøde, jf. stk. 2, 2. pkt.

Underretning om afhøring skal dog altid gives, hvis politiets oplysninger giver grundlag for at antage, at barnet har behov for særlig støtte. Underretningen skal i givet fald gives, så snart det viser sig, at barnet har behov for hjælpeforanstaltninger, og ikke først, når sagen afsluttes.

2.4.3. Underretning i andre tilfælde

I andre tilfælde – d.v.s. når barnet ikke tilbageholdes eller afhøres – skal de sociale myndigheder i den kommune, hvor barnet har bopæl, underrettes, såfremt barnet har begået kriminalitet, der ikke er bagatelagtig, og hvor der kan være behov for støtte fra de sociale myndigheder.

Underretning af de sociale myndigheder skal herudover i alle tilfælde ske, hvis der i øvrigt foreligger oplysninger, der giver formodning om, at barnet har behov for særlig støtte, herunder hvis barnet har vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold, eller der er behov for støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Hvis underretning ikke er sket tidligere, skal underretning senest ske, når efterforskningen er afsluttet. Sagens akter kan vedlægges i fornødent omfang. Reglerne herom findes i bekendtgørelse nr. 1466 af 16. december 2010 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service. Bekendtgørelsen er medtaget som bilag 2.

I de tilfælde, hvor barnet har begået voldskriminalitet eller anden form for alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, følger det af § 140, stk. 3, i lov om social service, at kommunen skal udarbejde en plan for en indsats, der kan modvirke yderligere kriminalitet og yde den nødvendige støtte til barnet.

Politiet kan i forbindelse med underretning af de sociale myndigheder komme med forslag til initiativer over for barnet, f.eks. at der aflægges et besøg i barnets hjem med henblik på at drøfte barnets situation og den fremtidige indsats over for barnet.

Der er i Rigspolitiets rundskrivelse af 12. april 2010 givet nærmere retningslinjer for, hvornår denne underretningsforpligtelse aktualiseres, herunder i forbindelse med anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år. Rundskrivelsen er medtaget som bilag 4.

2.4.4. Efterfølgende skriftlig underretning af kommunen samt ugentligt udtræk af ungerapport

I det omfang den underretning, der er nævnt i afsnit 2.4.1.-2.4.3., ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

For så vidt angår underretning som nævnt i afsnit 2.4.1 og 2.4.2. må pligten til efterfølgende skriftlig underretning anses for opfyldt ved, at der – i overensstemmelse med Rigspolitiets vejledning af 18. juni 2010 om indberetning til kommunerne om børn og unge, der mistænkes for at have begået kriminalitet – foretages et ugentligt udtræk af en ”Ungerapport” fra PolMap. Ungerapporten sendes via e-mail som vedhæftet excel-regneark fra politikredsens sikre funktionspostkasse til kommunens sikre mailadresse.

2.5. Underretning og involvering af barnets forældre

I retsplejelovens § 821 d, stk. 3, er der fastsat regler om underretning af forældremyndighedens indehaver.

2.5.1. Underretning ved tilbageholdelse og afhøring

Tilbageholdes barnet eller skal barnet afhøres, underrettes barnets forældre (forældremyndighedens indehaver) snarest muligt. Hvis barnet er anbragt uden for hjemmet, underrettes barnets opholdssted.

Underretning kan dog udsættes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til barnet. Udsættelse af underretning kan efter omstændighederne være på ubestemt tid, hvis væsentlige hensyn til barnet tilsiger dette.

Barnets forældre skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringen. Adgangen til at overvære afhøringen kan dog nægtes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til barnet.

Nægtes forældrene adgang til at overvære afhøringen, skal politiet snarest muligt underrette de sociale myndigheder herom med henblik på, at en repræsentant for de sociale myndigheder overværer afhøringen.

Vurderingen af hensynet til efterforskningen og hensynet til barnet er sideordnet, således at de hver især og med samme styrke kan begrunde, at underretning udsættes m.v.

Underretning af barnets forældre kan f.eks. udsættes af hensyn til barnet, hvis barnet har været udsat for omsorgssvigt eller krænkelser fra forældrenes side, herunder vold eller seksuelle overgreb.

Undladelse af at underrette forældrene om tilbageholdelse eller afhøring bør normalt kun ske efter forudgående drøftelse med en repræsentant for de sociale myndigheder.

2.5.2. Underretning i andre tilfælde

I andre tilfælde – d.v.s. når barnet ikke tilbageholdes eller afhøres – underrettes barnets forældre snarest muligt om sagen.

Underretning kan dog undlades, hvis kriminaliteten er af helt bagatelagtig karakter, eksempelvis ved mindre overtrædelser af færdselsloven og politivedtægten, og det skønnes, at det vil være tilstrækkeligt, at forholdet mundtligt påtales over for barnet.

Underretning kan aldrig undlades ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

Kommunen skal, når den fra politiet modtager underretning om, at et barn har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, udarbejde en handlingsplan for støtte til barnets udvikling, jf. ovenfor i afsnit 2.4. Kommunen kan i den forbindelse tage initiativ til, at de sociale myndigheder sammen med politiet og skolen holder et møde med barnet og dets forældre, eventuelt i form af et møde i barnets hjem, med henblik på at drøfte barnets situation og den fremtidige indsats over for barnet.

2.6. Advokatbeskikkelse

Der er i § 821 e indsat en særlig regel om advokatbeskikkelse for børn under 15 år.

Det følger af bestemmelsen, at der efter anmodning fra forældremyndighedens indehaver eller fra politiet kan beskikkes en advokat for en person under 15 år, når den pågældende efter sagens karakter og omfang må antages at have et ganske særligt behov for advokatbistand, og den pågældende skal afhøres i anledning af mistanke om en lovovertrædelse, der i almindelighed ville medføre fængselsstraf, eller der skal iværksættes indgreb, som efter lovens almindelige regler forudsætter, at der er rejst sigtelse mod den pågældende.

Det fremgår af forarbejderne, at der f.eks. sigtes til sager om drab eller særlig kvalificeret vold. Omfatter mistanken mod barnet mange alvorlige lovovertrædelser, vil dette også tale for, at barnet kan have et ganske særligt behov for bistand. Det gælder også tilfælde, hvor barnet risikerer at blive mødt med et meget stort erstatningskrav i anledning af den begåede kriminalitet. Hvis der bliver tale om at afholde retsmøder under efterforskningen, eller er det af efterforskningsmæssige grunde nødvendigt at tilbageholde barnet i medfør af § 821 a, stk. 4, i mere end 6 timer, vil der typisk også være tale om sager, hvor barnet har et ganske særligt behov for bistand.

Advokatbeskikkelse skal dog efter anmodning ske i tilfælde omfattet af § 792 c, stk. 4. Det vil være tilfælde, hvor retten i medfør af § 792 c, stk. 2, skal træffe afgørelse om legemsundersøgelse, samt tilfælde, hvor et legemsindgreb, som er gennemført uden forudgående retskendelse, fordi indgrebet ikke kunne udsættes, efterfølgende skal forelægges for retten, jf. § 792 c, stk. 3, 2. pkt.

De særlige regler om advokatbeskikkelse i § 784, stk. 1, (indgreb i meddelelshemmeligheden), § 791 a, stk. 8 (observation), § 791 b, stk. 4 (dataaflæsning), og § 799, stk. 2 (hemmelig ransagning), finder tilsvarende anvendelse i sager, hvor mistænkte er et barn under 15 år.

3. Sager mod unge mellem 15 og 18 år

3.1. Underretning af de sociale myndigheder

Politiet skal underrette de sociale myndigheder om sagen, når en sigtet mellem 15 og 18 år skal afhøres, og sigtelsen angår overtrædelse af straffeloven eller forhold, der efter loven kan medføre frihedsstraf. Underretningen sker til de sociale myndigheder i den kommune, hvor sigtede bor. Er bopælskommunen ikke oplyst, eller kan der på grund af afstanden ikke gives møde herfra, underrettes de stedlige sociale myndigheder. En repræsentant for de sociale myndigheder skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringer, der foretages af politiet eller af retten.

Underretning om afhøring kan dog undlades, hvis afhøringen foretages i direkte forbindelse med, at den sigtede træffes under eller i umiddelbar tilknytning til lovovertrædelsen, og der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde.

Hvis underretningen ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

Der henvises til Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 803 af 28. juni 2010, der er medtaget som bilag 3.

Pligten til efterfølgende skriftlig underretning af kommunen må anses for opfyldt ved, at der – i overensstemmelse med Rigspolitiets vejledning af 18. juni 2010 om indberetning til kommunerne om børn og unge, der mistænkes for at have begået kriminalitet – foretages et ugentligt udtræk af en ”Ungerapport” fra PolMap. Ungerapporten sendes via e-mail som vedhæftet excel-regneark fra politikredsens sikre funktionspostkasse til kommunens sikre mailadresse.

I andre tilfælde – d.v.s. når den unge ikke anholdes eller afhøres – skal de sociale myndigheder i den kommune, hvor den unge har bopæl, underrettes, såfremt den unge har begået kriminalitet, der ikke er bagatelagtig, og hvor der kan være behov for støtte fra de sociale myndigheder.

Underretning af de sociale myndigheder skal også ske, hvis der i øvrigt foreligger oplysninger, der giver formodning om, at den unge har behov for særlig støtte, herunder hvis den unge har vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold, eller der er behov for støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Hvis underretningen ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

Underretningen skal senest ske, når efterforskningen er afsluttet. Sagens akter kan vedlægges i fornødent omfang. Reglerne herom findes i bekendtgørelse nr. 1466 af 16. december 2010 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service. Bekendtgørelsen er medtaget som bilag 2.

I de tilfælde, hvor den unge har begået voldskriminalitet eller anden form for alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, følger det af § 140 i lov om social service, at kommunen skal udarbejde en plan for en indsats, der kan modvirke yderligere kriminalitet og yde den nødvendige støtte til den unge. Der skal dog ikke udarbejdes en handlingsplan, hvis den unge modtager et tiltalefravald med vilkår om ungdomskontrakt, idet kravet i § 140 vil være opfyldt ved indgåelse af ungdomskontrakten.

Politiet kan i forbindelse med underretning af de sociale myndigheder komme med forslag til initiativer over for den unge, f.eks. at der aflægges et besøg i den unges hjem med henblik på at drøfte den unges situation og den fremtidige indsats over for den unge.

Der er i Rigspolitiets rundskrivelse af 12. april 2010 givet nærmere retningslinjer for, hvornår denne underretningsforpligtelse aktualiseres, herunder i forbindelse med anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år. Rundskrivelsen er medtaget som bilag 4.

3.2. Underretning af den unges forældre

Anholdes den unge eller skal den unge afhøres, underrettes den unges forældre (forældremyndighedens indehaver) snarest muligt. Hvis den unge er anbragt uden for hjemmet, underrettes den unges opholdssted. Underretning kan undtagelsesvis udsættes, i det omfang efterforskningen nødvendiggør dette.

Ved afhøring af den unge afgør politiet, om den unges forældre kan være til stede under afhøringen. Politiet bør kun nægte forældrene at overvære afhøringen, såfremt det er nødvendigt af hensyn til efterforskningen.

I andre sager – d.v.s. hvor den unge ikke anholdes, og der ikke gennemføres en egentlig afhøring – underrettes den unges forældre snarest muligt, og senest når efterforskningen er afsluttet, f.eks. samtidig med udsendelse af et bødeforelæg.

Underretning kan undlades, hvis kriminaliteten er af helt bagatelagtig karakter, eksempelvis ved mindre overtrædelser af færdselsloven og politivedtægten, og det skønnes, at det vil være tilstrækkeligt, at forholdet mundtligt påtales over for den unge. Hvis der findes grundlag for at meddele en advarsel eller pålægge en bøde, kan underretning ikke undlades.

Underretning kan aldrig undlades ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

Kommunen skal, når den fra politiet modtager underretning om, at en ung har begået voldskriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, f.eks. grovere former for hærværk eller tyveri, udarbejde en handlingsplan for støtte til den unges udvikling, jf. ovenfor i afsnit 3.1. Kommunen kan i den forbindelse

tage initiativ til, at de sociale myndigheder sammen med politiet og skolen holder et møde med den unge og dennes forældre, eventuelt i form af et møde i den unges hjem, med henblik på at drøfte den unges situation og den fremtidige indsats over for den unge.

3.3. Anholdelse

3.3.1. Generelt

Anholdelse af 15-17-årige kan foretages efter de almindelige regler herom i retsplejelovens kapitel 69 om anholdelse, herunder § 755.

Anholdelse må ikke foretages, hvis frihedsberøvelse efter sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt ville være et uforholdsmæssigt indgreb, jf. retsplejelovens § 755, stk. 4, ligesom anholdelsen skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, jf. retsplejelovens § 758, stk. 1.

Der skal ved vurderingen af, om anholdelse vil være et uforholdsmæssigt indgreb, og ved anvendelsen af eventuelle magtmidler i forbindelse med anholdelsen tages særligt hensyn til den unges alder.

En ung, der anholdes, skal løslades, så snart begrundelsen for anholdelse ikke er til stede, jf. retsplejelovens § 760, stk. 1.

3.3.2. Anbringelse i forbindelse med anholdelse

Der bør som udgangspunkt ikke ske anbringelse af anholdte 15-17-årige i arresthus eller fængsel.

Hvis anbringelse af en ung anholdt i arresthus eller fængsel vurderes at være nødvendig, bør varigheden af anbringelsen af den unge begrænses mest muligt, og anbringelse natten over i arresthus eller fængsel bør som altovervejende hovedregel alene ske i tilfælde, hvor det er vurderingen, at den pågældende skal fremstilles i grundlovsforhør den følgende dag.

Herudover bør der kun helt undtagelsesvis ske anbringelse af 15-17-årige natten over i arresthus eller fængsel, og da kun i tilfælde, hvor der er tale om alvorlig kriminalitet, og hvor afgørende hensyn til efterforskningen nødvendiggør en sådan anbringelse, f.eks. fordi der er medgerningsmænd på fri fod.

3.4. Varetægtsfængsling

3.4.1. Generelt

Retsplejelovens regler om varetægtsfængsling finder ligeledes anvendelse over for unge lovovertrædere, idet en person under 18 år dog bør søges undergivet varetægtsurrogat efter retsplejelovens § 765, medmindre der foreligger særlige grunde til at påstå almindelig varetægtsfængsling, eventuelt i isolation, jf. afsnit 3.4.3.

For så vidt angår de tilfælde, hvor 15-17-årige ikke kan anbringes i varetægtsurrogat, er der i bekendtgørelse nr. 792 af 25. juni 2010 fastsat nærmere regler for behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner.

Ved lov nr. 493 af 17. juni 2008 om ændring af retsplejeloven (Begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger m.v.), der trådte i kraft den 1. juli 2008, er der gennemført en række ændringer i retsplejelovens regler bl.a. med henblik på at begrænse antallet af langvarige varetægtsfængslinger i straffesager og generelt bidrage til en hurtigere behandling af straffesager. Lovændringen bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1492/2007 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger.

Ved lovændringen er der indført fravigelige frister for længden af varetægtsfængsling, jf. retsplejelovens § 768 a.

For unge under 18 år fremgår følgende om frister for varetægtsfængsling af § 768 a:

”§ 768 a.

Stk. 2. Medmindre retten finder, at der foreligger helt særlige omstændigheder, må varetægtsfængsling, når arrestanten er under 18 år, ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum, der overstiger

- 1) 4 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller
- 2) 8 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

Stk. 3. Fristerne nævnt i stk. 1 og 2 omfatter tidsrummet frem til hovedforhandlingens begyndelse i første instans.”

For en nærmere beskrivelse af reglerne for varetægtsfængsling af unge under 18 år, herunder fængsling ud over fristerne beskrevet i stk. 2, samt om langvarige varetægtsfængslinger i øvrigt henvises til RM 6/2008 om langvarige varetægtsfængslinger.

3.4.2. Varetægtsurrogater

Når der opstår spørgsmål om varetægtsfængsling eller opretholdt anholdelse af 15-17-årige skal anklagemyndigheden som altovervejende hovedregel nedlægge påstand om anbringelse i varetægtsurrogat, jf. retsplejelovens § 765.

Denne hovedregel kan alene fraviges, hvis sigtelsen angår særlig grov eller farlig kriminalitet.

Anklagemyndighedens påstand bør udformes som en påstand om anbringelse på egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3, frem for som en påstand om anbringelse på en konkret institution. Herved kan man undgå nye forelæggelser for retten i tilfælde, hvor det viser sig nødvendigt at flytte den unge fra en institution til en anden.

Varetægtssurrogater kan kun anvendes med samtykke fra sigtede. Selv om sigtede er under 18 år, må samtykke fra ham eller hende anses for tilstrækkeligt. Samtykke fra forældremyndighedens indehaver er således ikke fornødent.

Pladser på sikrede døgninstitutioner er ikke uden videre til rådighed som varetægtssurrogater. Når politiet vurderer, at en ung skal anbringes på en sikret døgninstitution i varetægtssurrogat, retter politiet derfor henvendelse til den sikrede institution, hvor den unge ønskes anbragt. Er der ikke plads på denne institution, overtager den pågældende institution opgaven med at finde den bedst egnede alternative placering.

Anbringelsesmulighederne bør drøftes med den sikrede institution inden grundlovsforhøret. Indtil placering i døgninstitution kan finde sted, anbringes den unge i varetægt i arresthus.

Hvis de sociale myndigheder af andre grunde end pladsmangel ikke ønsker at modtage den sigtede på institutionen, bør der i retten nøje redegøres for baggrunden herfor. For anklagemyndigheden bør det være udgangspunktet, at en sådan nægtelse kun rent undtagelsesvis kan tages i betragtning, således at spørgsmålet om betydningen af de sociale myndigheders holdning om fornødent afgøres i retten.

Er det grundet pladsmangel ikke muligt at anbringe den unge i egnet institution, er dette ikke en hindring for en afgørelse om varetægtsfængsling, så længe betingelserne efter retsplejelovens § 762 for varetægtsfængsling er opfyldt. Det bør således ikke føre til løsladelse, at der ikke er plads med det samme. Politiet skal dog sikre, at den unge efter varetægtsfængslingen overføres til institution, så snart plads haves.

Der kan i den forbindelse henvises til U 2008.2414 H, hvor Højesteret bestemte, at to 16-årige drenge, der var sigtet for røveri efter straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, mod en 14-årig dreng, burde have været varetægtsfængslet i arresthus med bestemmelse om, at de skulle overføres til en sikret institution for unge under 18 år, så snart der var plads på en sådan. Højesteret udtalte:

”Under hensyn til karakteren og grovheden af det påsigtede forhold sammenholdt med de omstændigheder, der efter byrettens og landsrettens kendelser begrundede anvendelsen af fængslingsbestemmelsen i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, finder vi, at det ikke ville have været i strid med proportionalitetsreglen i § 762, stk. 3, at træffe bestemmelse om varetægtsfængsling af de sigtede, selv om der på tidspunktet for byrettens kendelse af 23. oktober 2007 ikke var pladser i en sikret institution for unge, hvor de sigtede kunne anbringes i surrogat i medfør af retsplejelovens § 765. Der er herved tillige henset til, at der allerede dagen efter byrettens kendelse var plads til den ene af de sigtede i en sikret institution, og at retten – evt. i forbindelse med, at varetægtsfængslingsperioden i første omgang blev fastsat til f.eks. 7 dage – kunne have truffet afgørelse om, at de sigtede skulle overføres til en sikret institution for unge, så snart pladsforholdene tillod dette.”

Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1093 af 21. september 2010 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, indeholder nærmere regler om bl.a. besøgskontrol,

brevkontrol, isolation og udgangstilladelse vedrørende unge, der er anbragt i sikrede afdelinger i stedet for varetægtsfængsling.

3.4.3. Varetægtsfængsling i isolation

Ved lov nr. 1561 af 20. december 2006 om ændring af retsplejeloven (Varetægtsfængsling i isolation), der trådte i kraft den 1. januar 2007, blev der gennemført ændringer af bl.a. reglerne om varetægtsfængsling i isolation af unge.

Retsplejelovens § 770, stk. 2, har herefter følgende ordlyd:

”Hvis arrestanten er under 18 år, må isolation kun iværksættes eller fortsættes, hvis der i øvrigt foreligger helt særlige omstændigheder, som gør det påkrævet.”

Lovændringen bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1469/2006 om varetægtsfængsling i isolation efter 2000-loven. Det er om den nye bestemmelse i stk. 2 anført, at bestemmelsen stiller krav til sagens karakter og til behovet for isolation i form af en alvorlig kollusionsrisiko. Det fremgår endvidere, at i tilfælde hvor efterforskningen, som isolationen skal beskytte, retter sig mod en anden end arrestanten selv, kræver isolation en særlig begrundelse, og at dette så meget desto mere gælder for unge under 18 år. Herudover fremgår det, at der normalt ikke bør ske isolation, når den unge selv har tilstået. Endelig er det anført, at isolation som følge af den nye proportionalitetsregel som altovervejende hovedregel vil være udelukket for 15-16-årige.

Der henvises endvidere til U 1999.1415 H, hvor Højesteret udtalte, at der over for unge under 18 år bør udvises tilbageholdenhed med anvendelse af varetægtsfængsling i isolation, og at denne foranstaltning kun bør bringes i anvendelse for denne personkreds, såfremt der foreligger helt ekstraordinære omstændigheder, som kan berettiggende dette.

Samtidig med indsættelse af § 770, stk. 2, er der foretaget en ændring af retsplejelovens § 770 c, stk. 4, således at varetægtsfængsling i isolation af unge under 18 år i intet tilfælde må finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 4 uger, medmindre sigtelsen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13.

For en nærmere beskrivelse af reglerne for iværksættelse af isolationsfængsling og forlængelse heraf for unge under 18 år henvises til RM 4/2008 om varetægtsfængsling i isolation.

3.5. Oplysninger om personlige forhold, orientering af kriminalforsorgen m.v.

3.5.1. Generelt

Oplysninger om sigtedes personlige forhold indhentes hos de sociale myndigheder i sigtedes opholds-kommune. Oplysningerne bør normalt indhentes på et så tidligt tidspunkt som muligt. De bør dog ikke indhentes, før det er muligt i det væsentlige at overskue sagens nærmere karakter og omfang.

I oktober 2009 fremlagde den daværende regering udspillet ”Mere konsekvens, opfølgning og omsorg – en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet”. Et af elementerne i udspillet er etablering af ungesamråd i alle politikredse. Det fremgår af udspillet, at ungesamrådet som udgangspunkt skal bestå af faste repræsentanter fra de berørte kommuner, regionen og de sikrede institutioner samt eller flere sagkyndige. Anklagemyndigheden i den pågældende politikreds og Kriminalforsorgen i Frihed skal endvidere deltage fast i samrådets møder. Det fremgår endvidere, at ungesamrådets hovedopgave er at udarbejde indstillinger til brug for anklagemyndighedens sanktionspåstand og rettens sanktionsvalg i konkrete straffesager mod unge under 18 år. Herudover skal ungesamrådet udarbejde indstillinger om det mest hensigtsmæssige anbringelsessted, hvis den unge idømmes en ubetinget frihedsstraf, eller om idømmelse af ungdomssanktion i medfør af straffelovens § 74 a.

Rigsadvokaturen har på denne baggrund ved brev af 30. juni 2010 til samtlige politidirektører anmodet om, at politidirektørerne – i det omfang der ikke allerede er etableret et ungesamråd i politikredsen – tager kontakt til de kommuner, der er beliggende i politikredsen, med henblik på etablering af et ungesamråd.

Det fremgår endvidere af brevet, at organiseringen af de enkelte samråd bør aftales lokalt ligesom det – inden for de rammer, der er givet ved regeringsudspillet – bør fastsættes lokalt, hvilke typer sager der skal behandles i ungesamråd, samt hvorledes behandlingen af sagerne i samrådet nærmere skal foregå.

Rigsadvokaturens brev af 30. juni 2010 er optrykt som bilag 5 til denne meddelelse.

3.5.2. Sagstyper og behovet for oplysninger fra de sociale myndigheder

Oplysninger om personlige forhold bør normalt indhentes i alle sager. Undtaget er dog

- sager, der må forventes at ende med påtaleopgivelse,
- sager, der kan afgøres med bøde eller advarsel,
- sager, der forventes sluttet efter bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale,
- sager, der med altovervejende sandsynlighed vil medføre en ubetinget frihedsstraf, og hvor der allerede foreligger personlige oplysninger.

3.5.3. Fremgangsmåde

Henvendelser til de sociale myndigheder skal vedlægges kopi af forholdsfortegnelse eller kopi af retsmødebegæring eller anklageskrift, hvis disse foreligger. Sagens akter medsendes kun, hvor der skønnes at være et særligt behov for, at de sociale myndigheder kender detaljerne i sagen.

3.5.4. Personundersøgelser ved kriminalforsorgen

Personundersøgelser efter retsplejelovens § 808 indhentes normalt ikke i sager mod unge under 18 år. De oplysninger, der indhentes fra de sociale myndigheder, må antages at være tilstrækkelige i de fleste tilfælde. Hvis det overvejes at knytte tilsyn af kriminalforsorgen som vilkår til en helt eller delvist betinget dom, eller der kan blive tale om samfundstjeneste, skal der dog tilvejebringes en personundersøgelse. Det samme gælder, hvis der i øvrigt er behov for personlige oplysninger, som ikke kan skaffes gennem de sociale myndigheder.

Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatmeddelelse nr. 3/2000 om personundersøgelser ved kriminalforsorgen, herunder med henblik på samfundstjeneste.

For så vidt angår eventuel udfærdigelse af personundersøgelse i sager, hvor der kan blive tale om anvendelse af ungdomssanktion, henvises til afsnit 4.5.2.

3.5.5. Orientering af kriminalforsorgen om sager, der forventes at medføre ubetinget fængselsstraf

I sager, der forventes at medføre ubetinget fængselsstraf, underrettes den lokale afdeling af kriminalforsorgen om sagen, således at den unges afsoning kan planlægges og iværksættes hurtigst muligt.

Underretningen bør ske ved kopi af forholdsfortegnelse, retsmødebegæring eller anklageskrift og så tidligt som muligt, når det står klart, at ubetinget fængselsstraf kan forventes.

3.6. Krav om hurtig sagsbehandling i visse sager vedrørende unge lovovertrædere

3.6.1. Sager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling

Det fremgår af et regeringsudspil fra oktober 2009, jf. afsnit 3.5.1. ovenfor, at det er et vigtigt element i den styrkede indsats mod ungdomskriminalitet, at sager vedrørende unge kriminelle behandles så hurtigt som muligt, og at regeringen derfor gennem målsætninger for sagsbehandlingstiden vil sikre, at sagerne prioriteres højt af både de sociale myndigheder og af politi og anklagemyndighed.

Sagsbehandlingstiden i normalsager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling, bør således ifølge regeringsudspillet ikke være på mere end to måneder.

Sagsbehandlingstiden regnes fra sigtelse, til sagen sendes til retten eller anklagemyndigheden træffer anden afgørelse. De to måneder omfatter således den samlede sagsbehandlingstid hos de sociale myndigheder og politi og anklagemyndighed.

Som anført i afsnit 3.5.1. bør oplysninger om sigtedes personlige forhold normalt indhentes på et så tidligt tidspunkt som muligt. Dette gør sig selvsagt også gældende, når der er tale om tilståelsessager omfattet af den nævnte målsætning for sagsbehandlingstiden.

Herudover bør det af henvendelsen til de sociale myndigheder i disse sager særligt fremgå, at der er tale om en sag, der som udgangspunkt er omfattet af målsætningen om en samlet sagsbehandlingstid på to måneder, og at de sociale myndigheder derfor anmodes om at hastebehandle sagen. Anklagemyndigheden bør efter sagens oversendelse kontakte de sociale myndigheder, såfremt den samlede sagsbehandlingstid er tæt på at overstige to måneder.

Det bemærkes i den forbindelse, at målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager om vold, voldtægt og våben, som fremgår af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008, fortsat finder anvendelse også i sager, hvor den sigtede er under 18 år.

I sager omfattet af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008 vil det således være de frister, som fremgår af denne rigsadvokatmeddelelse, der finder anvendelse.

3.6.2. Sager omfattet af regeringsplanen ”Ghettoen tilbage til samfundet”

I oktober 2010 blev planen ”Ghettoen tilbage til samfundet – et opgør med parallelsamfundet i Danmark” fremlagt. Planen kan findes på www.jm.dk.

Et af elementerne i planen er, at politiet sammen med den lokale kommune skal sikre en hurtig sagsbehandling af sager mod unge uromagere, der begår vold eller anden alvorlig kriminalitet. I bevismæssigt klare sager af denne karakter skal der ifølge regeringsplanen gennemføres en særlig hurtig procedure, hvor politiet så vidt muligt færdiggør sagen inden for 7 dage og herefter sender sagen til kommunen, der inden for 7 dage udarbejder en foreløbig handlingsplan for indsatsen over for den unge. Medmindre sagen kan afgøres udenretligt af politiet, sendes sagen snarest til retten, der hurtigst muligt berammer sagen (”7+7-proceduren”).

Justitsministeriet har i brev af 8. juli 2011 til Rigsadvokaten oplyst, at efter ministeriets opfattelse skal anklagemyndighedens sagsbehandlingstid ikke være afsluttet inden for fristen på 7 dage. Den sagsbehandling, der fra politiets side så vidt muligt skal være færdiggjort inden for 7 dage, er således efter Justitsministeriets opfattelse begrænset til politiets efterforskning af den (eventuelt) begåede kriminalitet.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at det heller ikke kan udledes af ghettostrategien, at anklagemyndighedens sagsbehandling skal være færdig inden for de efterfølgende 7 dage, som kommunen ifølge ghettostrategien har til at udarbejde en foreløbig handlingsplan for den unge.

Anklagemyndigheden skal imidlertid – som det fremgår af ghettostrategien – snarest sende sagen til retten.

Regeringens plan er udmøntet af Rigspolitiet i ”Udmøntningen af de politimæssige initiativer i regeringens plan til bekæmpelse af kriminalitet i ghettoer” af 21. januar 2011.

Det fremgår af udmøntningsplanen, at ”7+7-proceduren” omfatter bevismæssigt klare sager vedrørende vold eller anden alvorlig kriminalitet begået af unge under 18 år bosat i de udvalgte områder.

Herudover er det anført i udmøntningsplanen, at sagsbehandlingstiden regnet fra sigtelsen til tiltale-rejsning generelt i sager vedrørende overtrædelse af straffeloven begået i områderne (ghettoerne) i videst muligt omfang skal være under to måneder. Dette svarer til det generelle krav til sagsbehandlingstiden, der fremgår af rigsadvokatens direktørkontrakt og politidirektørkontrakterne for 2011.

Endelig er det anført, at anklagemyndigheden understøtter politiets arbejde og sikrer en hurtig og effektiv retsforfølgning af gerningsmændene.

Anklagemyndigheden skal således behandle sager vedrørende unge, der er bosat i de udvalgte områder (ghettoer) og som er omfattet af ”7+7-ordningen” hurtigst muligt. Det bemærkes i den forbindelse, at de 7 dage, som politiet har til ”at færdiggøre sagen”, som nævnt ikke omfatter anklagemyndighedens sagsbehandling i forbindelse med tiltalespørgsmålet.

Herudover skal sagsbehandlingstiden i sager, hvor den unge har begået straffelovsovertrædelser i området (ghettoen), i videst muligt omfang være under to måneder regnet fra sigtelsen og til tiltale-rejsning.

Det bemærkes i den forbindelse, at målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager om vold, voldtægt og våben, som fremgår af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008, fortsat finder anvendelse også i sager, hvor den sigtede er under 18 år.

I sager omfattet af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008 vil det således være de frister, som fremgår af denne rigsadvokatmeddelelse, der finder anvendelse.

4. Sanktionsvalget i sager mod unge mellem 15 og 18 år

4.1. Generelt om sanktionsvalget

Det har i almindelighed betydning for straffastsættelsen som en formildende omstændighed, at gerningsmanden ikke var fyldt 18 år på gerningstidspunktet.

Består kriminaliteten i butikstyveri eller andre former for berigelseskriminalitet omfattet af straffelovens § 287, søges sagen afgjort med bøde eller advarsel efter de retningslinjer, der er fastsat af Rigsadvokaten.

Sager vedrørende mindre alvorlige dokumentfalskforhold, jf. straffelovens § 172, stk. 2, bør også søges afgjort med bøde.

Andre sager, der over for personer over 18 år som hovedregel afgøres med bøde eller advarsel, søges også over for unge under 18 år afgjort på denne måde.

Bøder til personer under 18 år skal i en række tilfælde nedsættes eller halveres, jf. f.eks. retningslinjerne herom i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om strafpåstande i færdselssager.

Sager vedrørende spiritus- og promillekørsel behandles som sager mod personer over 18 år.

4.2. Generelt om tiltalefrafald

Efter retsplejelovens § 722 kan tiltale i en sag helt eller delvis frafaldes i en række nærmere angivne tilfælde. Ifølge retsplejelovens § 723, stk. 1, kan der fastsættes vilkår for et tiltalefrafald.

Det er en forudsætning for at meddele tiltalefrafald, at sigtedes skyld er utvivlsom, eller at alle faktiske omstændigheder i forbrydelsens gerningsindhold er erkendt. Hvis der skal fastsættes vilkår for tiltalefrafaldet efter retsplejelovens § 723, stk. 1, skal den sigtede i retten have afgivet en uforbeholden tilståelse, jf. § 723, stk. 2.

Har den unge gjort sig skyldig i vold, eller indgår vold i kriminaliteten, kan tiltalefrafald ikke anvendes, jf. dog afsnit 4.2.4. om ubetydelig vold.

Efter at § 293 a ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 blev indsat i straffeloven, kan brugstyveri af bil eller motorcykel som udgangspunkt ikke længere afgøres med tiltalefrafald, herunder med vilkår om ungdomskontrakt. Lovændringen indebærer ikke ændringer med hensyn til straffene for brugstyverier af cykel og knallerter, herunder registreringspligtige knallerter, der som udgangspunkt afgøres med bøde, jf. Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2005 om strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven.

Tiltalefrafald kan heller ikke anvendes ved røveri, groft hærværk og narkotikakriminalitet, der ikke isoleret set kunne afgøres med advarsel eller bøde. Sagen skal i så fald indbringes for retten med henblik på idømmelse af ubetinget eller betinget straf, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste, kombinationsdom eller afgøres med en ungdomssanktion, jf. nedenfor under afsnit 4.5.

Nedenfor følger retningslinjer for at meddele tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter eller andre hjælpeforanstaltninger (afsnit 4.2.1.), tiltalefrafald uden særlige vilkår (afsnit 4.2.2.) samt tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, jf. § 1, nr. 2, litra a, i bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale (afsnit 4.2.4.).

Retningslinjerne berører i øvrigt ikke adgangen til at meddele tiltalefrafald til 15-17-årige i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1 og 4-7, og stk. 2, samt bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale, idet sådanne tiltalefrafald kan anvendes over for unge under 18 år i samme omfang som over for voksne.

4.2.1. Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger

4.2.1.1. Generelt

Kan en sag ikke afgøres med bøde eller tiltalefrafald uden særlige vilkår, jf. afsnit 4.2.2. nedenfor, søges sagen afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Hjemlen hertil er retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2 og 3, jf. § 723, stk. 1, og lov om social service § 52.

Ungdomskontrakten er en aftale, hvorved den unge med samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden forpligter sig til at deltage i nærmere opregnede aktiviteter m.v., mod at anklagemyndigheden afstår fra yderligere retsforfølgning. Den unge kan herved opnå, at lovovertrædelsen anføres på straffeattesten i kortere tid (1 år, hvis det er første gang den unge modtager en afgørelse for overtrædelse af straffeloven eller lov om euforiserende stoffer), ligesom den unge normalt ikke vil blive pålagt vilkår om bøde.

Tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, men med vilkår om hjælpeforanstaltninger efter lov om social service, anvendes kun undtagelsesvis efter indstilling fra de sociale myndigheder, jf. afsnit 4.2.1.2. Sådanne tiltalefrafald anføres på straffeattesten i 2 år.

Om tiltalefrafald uden særlige vilkår henvises til afsnit 4.2.2.

4.2.1.2. Anvendelsesområde

Ungdomskontrakten kan især tilbydes 15-17-årige, der ikke er kommet ind i et mere fast kriminalitetsmønster. Det er unge, som før ordningen med ungdomskontrakter skulle have tiltalefrafald med vilkår om tilsyn af de sociale myndigheder m.v. eller eventuelt den første betingede dom.

Der vil således typisk være tale om unge, der har begået berigelseskriminalitet, herunder f.eks. indbrudstyveri eller andet tyveri og visse grovere hærværksforhold.

Det er udelukket at anvende ungdomskontrakt ved vold, eller såfremt vold indgår i kriminaliteten.

Det er ligeledes udelukket at anvende ungdomskontrakt ved røveri, groft hærværk og narkotikakriminalitet, der ikke isoleret set kan afgøres med advarsel eller bøde. Ungdomskontrakt kan heller ikke anvendes ved brugstyveri af bil eller motorcykel.

Foreligger der en bestyrket tilståelse fra den unge, skønner politiet umiddelbart, om sagen egner sig til at blive afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Politiet underretter i givet fald snarest muligt de sociale myndigheder i den unges opholdskommune. Kommunen iværksætter en undersøgelse af den unges forhold og af mulighederne for at anvende en ungdomskontrakt eller eventuelt hjælpeforanstaltninger uden ungdomskontrakt. Sagens akter medsendes i fornødent omfang.

Såfremt de sociale myndigheder skønner, at en ungdomskontrakt kan anvendes, udarbejdes der i fællesskab med den unge og dennes forældre et udkast til de sociale vilkår i en ungdomskontrakt.

Finder de sociale myndigheder ud fra deres kendskab til den unge og forældrene, at der ikke er grundlag for at etablere en ungdomskontrakt, eller vil den unge ikke indgå en ungdomskontrakt, kan sagen søges afgjort ved dom eventuelt med vilkår om hjælpeforanstaltninger.

Hvis der ikke foreligger en bestyrket tilståelse, må sagen ligeledes afgøres ved dom.

Tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, men med vilkår om hjælpeforanstaltninger efter lov om social service § 52, kan undtagelsesvis anvendes, hvis de sociale myndigheder indstiller dette.

Ifølge handlingsplanen fra oktober 2010 "Ghettoen tilbage til samfundet" skal man inddrage ungdomskontrakter som en relevant reaktion over for småkriminelle unge på vej ud i en egentlig kriminel løbebane. For så vidt angår planen henvises der i øvrigt til afsnit 3.6.2.

4.2.1.3. Ungdomskontraktens indhold

Et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt skal i alle tilfælde indeholde

- vilkår om sociale foranstaltninger
- tilsyn med overholdelse af disse foranstaltninger
- vilkår om straffri vandel i en prøvetid, og
- oplysning om virkningen af, at kontrakten ikke overholdes

Der kan fastsættes yderligere vilkår, jf. nedenfor.

Kontrakten skal udarbejdes således, at den afspejler den unges situation og den begåede kriminalitet.

Kontrakten skal indeholde en målrettet plan, som specifikt fastlægger de initiativer, som inden for et bestemt tidsrum skal udgøre en samlet indsats over for den unge og udgøre en konkret forpligtelse for den unge. Der skal også fastsættes bestemmelser om tilsynet med overholdelsen af disse vilkår, f.eks. ved jævnlige samtaler med en sagsbehandler.

Vilkårene i ungdomskontrakten skal være konkrete og specifikke, og den sproglige formulering skal være klar, således at der ikke kan opstå misforståelser eller tvivl om, hvorvidt vilkårene er overtrådt.

Kontrakten kan f.eks. indeholde en forpligtelse for den unge til at søge skole eller andet uddannelsessted, en ungdomsklub eller andre foreningsaktiviteter, f.eks. sportsforeninger. Herudover kan kontrakten indeholde en forpligtelse til at passe et fritidsjob. Endvidere kan kontrakten indeholde vilkår om, hvor den unge skal bo, herunder hos familie eller på et sted, der er anvist af de sociale myndigheder, eventuelt i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet. Der kan også i særlige tilfælde fastsættes vilkår om behandling mod alkohol- eller narkotikamisbrug.

De sociale foranstaltninger i ungdomskontrakter kan efter lov om social service § 52, stk. 3, være konsulentbistand, praktisk eller pædagogisk støtte i hjemmet, familiebehandling, døgnophold for familien, aflastningsordning, udpegning af personlig rådgiver, udpegning af en fast kontaktperson for den unge, økonomisk støtte, herunder til ophold på kost- eller efterskole, samt anbringelse uden for

hjemmet på en døgninstitution, i en plejefamilie eller andet godkendt opholdssted, som må anses for egnet til at imødekomme barnets eller den unges særlige behov.

Der bør især fokuseres på de områder, hvor der er behov for at få den unge til at arbejde med at ændre holdning og adfærd, og hvor der er behov for at støtte den unge i udvikling af et positivt forløb. Den sociale indsats bør derfor være fremadrettet og behøver ikke at relatere sig til den begåede kriminalitet.

Ungdomskontraktens vilkår om hjælpeforanstaltninger bør normalt ikke løbe i mere end et år og ikke i kortere tid end tre måneder. Ungdomskontrakten og dermed de fastsatte hjælpeforanstaltninger kan normalt ikke forlænges ud over det fyldte 18. år, jf. afsnit 4.4.

En ungdomskontrakt skal altid gøres betinget af straffri vandel i prøvetiden. Prøvetiden fastsættes i reglen til 1 år.

I en ungdomskontrakt vil der kunne indgå vilkår om betaling af erstatning og konfiskation. Der bør normalt ikke fastsættes vilkår om bødebetalning. Hvis ungdomskontrakten kun indeholder mindre forpligtelser for den unge, f.eks. krav om at fastholde et påbegyndt skole- eller uddannelsesforløb, kan der dog være behov for at fastsætte vilkår om bøde.

Kontrakten skal indeholde oplysninger om virkningen af, at kontrakten ikke overholdes af den unge. Betydningen af ny kriminalitet i prøvetiden skal også anføres. Der henvises til afsnit 4.2.3.

4.2.1.4. Politiets godkendelse

Det udkast til ungdomskontraktens vilkår om hjælpeforanstaltninger, der er udarbejdet af de sociale myndigheder sammen med den unge og dennes forældre, forelægges politiet til godkendelse og med henblik på, at politiet kan fastsætte de yderligere vilkår om straffri vandel m.v., der skal indgå i ungdomskontrakten, jf. dog ovenfor under afsnit 3.5.1. om ungesamråd, der giver mulighed for, at repræsentanter for de relevante myndigheder i fællesskab kan drøfte vilkårene i kontrakten.

Herefter underskrives kontrakten af de sociale myndigheder, den unge, indehaveren af forældremyndigheden og af politidirektøren eller en repræsentant for denne. Underskrivelsen bør tilstræbes at ske på et møde med deltagelse af de nævnte personer og myndigheder, hvor indholdet af kontrakten og betydningen af dens overholdelse gennemgås.

Har den unge bopæl i en anden politikreds end den kreds, der behandler sagen, kan afholdelse af mødet undlades, hvis praktiske hensyn, herunder afstande og lignende gør det vanskeligt. Kontrakten underskrives i så fald af den unge, forældrene og de sociale myndigheder og sendes til politikredsen på gerningsstedet til underskrift. Sagen sendes herefter snarest muligt til bopælskredsen med henblik

på rettens godkendelse, medmindre rettens godkendelse mest hensigtsmæssigt sker ved gerningsstedets værneting.

4.2.1.5. Rettens godkendelse

Ifølge retsplejelovens § 723, stk. 2, kan vilkår i tiltalefrafald kun fastsættes, såfremt den sigtede i retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende omstændigheder. Vilkåret om ungdomskontrakt og dermed selve indholdet af kontrakten skal godkendes af retten, jf. retsplejelovens § 723, stk. 3. Det samme gælder andre vilkår.

Med henblik på at sikre, at kontrakten godkendes af retten så hurtigt som muligt, bør politikredsene søge etableret ordninger med de stedlige retter, der medfører, at behandlingen af disse sager kan ske, så snart kontrakten er underskrevet.

Det kan være af såvel pædagogisk som praktisk betydning, at rettens behandling af kontrakten sker samme dag, som kontrakten er gennemgået og underskrevet på mødet mellem repræsentanter for myndighederne, den unge og forældrene.

4.2.1.6. Gennemførelse af kontrakten

Straks efter rettens godkendelse underretter politiet de sociale myndigheder, således at de initiativer, som er fastsat i kontrakten, kan iværksættes snarest muligt.

De sociale myndigheder fører tilsyn med, at de aktiviteter, der er fastsat i kontrakten, overholdes. Skifter den unge i kontraktens løbetid opholdskommune, ophører fraflytningskommunens forpligtelser i henhold til kontrakten. I disse tilfælde forudsættes det, at fraflytningskommunen straks kontakter tilflytningskommunen med henblik på, at denne kan vurdere spørgsmålet om den fortsatte opfyldelse af kontrakten. Fraflytningskommunen skal samtidig underrette politiet om flytningen. Tilflytningskommunen giver politiet meddelelse om sin stillingtagen.

De sociale myndigheder underretter politiet i bopælskredsen – i tilfælde, hvor retten på gerningsstedet har godkendt vilkåret, dog politiet i gerningsstedskredsen – om enhver tilsidesættelse af vilkår i kontrakten og om eventuelle behov for ændringer i kontrakten. Politiet afgør, om sagen skal indbringes for retten. Det er endvidere politiet, der påser overholdelsen af vilkår om straffri vandel.

4.2.2. Tiltalefrafald uden særlige vilkår

4.2.2.1. Anvendelsesområde

Er den unge personligt, socialt og arbejds- eller uddannelsesmæssigt veltilpasset, kan sagen eventuelt afgøres med et tiltalefrafald i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 3, jf. § 723, stk. 1, uden vilkår om ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger. Der bør som hovedregel fastsættes vilkår

om bødebetaling og eventuelt tillige om konfiskation og erstatning. Bødens størrelse skal fastsættes under hensyn til den unges betalingsevne.

Denne sanktion bør navnlig anvendes ved mindre alvorlig berigelseskriminalitet, som ikke kan afgøres med bøde. Det gælder f.eks. ved et eller nogle få indbrud. Det er en forudsætning, at kriminaliteten ikke kan ses som begyndelsen på en egentlig kriminel løbebane. Sanktionen bør ikke anvendes, hvis den unge tidligere har modtaget tiltalefrafald.

Der kan ikke anvendes tiltalefrafald uden særlige vilkår efter § 722, stk. 1, nr. 3, i sager om vold og anden personfarlig kriminalitet. Om adgangen til at meddele tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, i sager af denne art henvises til afsnit 4.2.4. nedenfor.

Der kan heller ikke anvendes tiltalefrafald uden vilkår i sager vedrørende brugstyveri af biler/motorcykler.

Tiltalefrafald uden særlige vilkår fremgår af straffeattesten i 2 år.

4.2.2.2. Prøvetid

Prøvetiden fastsættes i reglen til 1 år. I sjældne gentagelsestilfælde kan prøvetiden eventuelt fastsættes til 2 år.

4.2.2.3. Godkendelse og tilståelse

Det er en forudsætning for at meddele tiltalefrafald, at sigtedes skyld er utvivlsom, eller at alle de faktiske omstændigheder i forbrydelsens gerningsindhold er erkendt. Da der skal fastsættes vilkår i form af prøvetid og bøde, skal den sigtede efter retsplejelovens § 723, stk. 1, i retten have afgivet en uforbeholden tilståelse, jf. bestemmelsens stk. 2. Vilkårene skal godkendes af retten.

I modsat fald må sagen søges afgjort ved dom, eventuelt med en betinget dom på tilsvarende vilkår, som hvis det havde været muligt at meddele tiltalefrafald.

4.2.3. Genoptagelse af sager, hvori der er meddelt betingede tiltalefrafald

De tiltalefrafald, der er nævnt i afsnit 4.2.1. og 4.2.2., meddeles som betingede tiltalefrafald.

De sociale myndigheder har ansvaret for, at vilkårene overholdes. Ved enhver overtrædelse af vilkårene kontakter de sociale myndigheder politiet, der vurderer, om sagen skal indbringes for retten.

Hvis den unge, der har fået et betinget tiltalefrafald, i prøvetiden gør sig skyldig i nyt strafbart forhold eller begår en væsentlig overtrædelse af vilkårene, skal sagen i almindelighed genoptages, jf. retsple-

jelovens § 723, stk. 4. I de tilfælde, hvor den unge begår nyt strafbart forhold i prøvetiden, skal der fastsættes en retsfølge for dette forhold og det tidligere forhold.

Tiltalefrafaldet vil, selv om sagen undtagelsesvis ikke genoptages, kunne dokumenteres under den senere straffesag til belysning af sigtedes kriminelle aktivitet.

Med henblik på at følge op på sager, hvor der fastsættes vilkår, skal politiet i øvrigt 3 måneder efter, at tiltalefrafaldet er meddelt, anmode de sociale myndigheder om at redegøre for tilsynet med den unge, medmindre sagen har været behandlet af politiet i forbindelse med vilkårsovertrædelser.

Ved ny kriminalitet i prøvetiden bedømmes sanktionsvalget efter retningslinjerne i afsnit 4.2.5.

4.2.4. Tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7

Efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, kan tiltale frafalde, hvis dette følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten. Rigsadvokaten har i medfør af bestemmelsen udstedt bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale. Det følger af § 1, nr. 2, litra a, i bekendtgørelsen, at tiltale kan frafalde for overtrædelse af straffelovens § 244 og § 245, stk. 1, når ingen særlige omstændigheder gør sig gældende, og når ingen betydelig skade er sket, eventuelt mod vedtagelse af en bøde eller betaling af erstatning.

Tiltalefrafald efter bekendtgørelsens § 1, nr. 2, litra a, for overtrædelse af straffelovens § 244 og § 245, stk. 1, bør alene anvendes efter en konkret vurdering, når der er tale om ubetydelig vold. Tiltalefrafald i denne type sager kan således f.eks. anvendes, når både sigtede og forurettede er meget unge, og volden er opstået efter forudgående uoverensstemmelser mellem parterne, herunder i forbindelse med konflikter opstået på skoler eller ved fester, f.eks. fordi konflikten har udviklet sig til håndgemæng på grund af indtagelse af alkohol.

Tiltalefrafald efter denne bestemmelse bør ikke anvendes, hvis flere gerningsmænd i forening har udøvet vold mod én person, ligesom denne type tiltalefrafald ikke bør anvendes, hvis forurettede har pådraget sig skader af betydning, f.eks. i form af flænger, tandskade eller adskillige blodudtrækninger.

Tiltalefrafald efter denne bestemmelse bør endvidere ikke anvendes, hvis der er anvendt et våben eller lignende i forbindelse med voldshandlingerne.

4.2.5. Sanktionsvalget ved ny kriminalitet begået efter der tidligere er meddelt tiltalefrafald

4.2.5.1. Seneste afgørelse: Tiltalefrafald uden særlige vilkår (jf. afsnit 4.2.2.)

Kan sagen ikke afgøres med bøde eller advarsel, jf. afsnit 4.1., må det overvejes, om sagen kan afgøres med tiltalefrafald med ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger, jf. afsnit 4.2.1.

4.2.5.2. Seneste afgørelse: Tiltalefrafald med ungdomskontrakt eller andre hjælpeforanstaltninger (jf. afsnit 4.2.1.)

Der bør normalt kun meddeles ét tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

Ny kriminalitet, der ikke kan afgøres med bøde eller advarsel, bør medføre, at sagen søges afgjort ved dom. Der vil til en betinget dom kunne knyttes vilkår om hjælpeforanstaltninger.

4.3. Betinget dom

4.3.1. Betinget dom eventuelt med tilsyn og hjælpeforanstaltninger

Efter straffelovens § 56 kan retten gøre en straf betinget, hvis den finder det upåkrævet, at straffen kommer til fuldbyrdelse.

Efter straffelovens § 57 kan retten som vilkår for udsættelsen af straffastsættelsen eller af straffuldbyrdelsen bestemme, at den dømte i hele prøvetiden eller en del af denne skal undergives tilsyn (tilsynsvilkår).

For personer under 18 år varetages tilsynet i almindelighed af de sociale myndigheder.

Desuden kan retten fastsætte andre vilkår (særvilkår), som findes formålstjenlige, herunder at den dømte efter kommunens afgørelse undergives foranstaltninger efter § 52 i lov om social service, eventuelt af nærmere angiven art, og efterkommer de forskrifter, som kommunen meddeler den pågældende, jf. straffelovens § 57, nr. 9. Dette indebærer, at det herefter påhviler de sociale myndigheder at træffe bestemmelse om indholdet af de pågældende foranstaltninger efter den sociale lovgivning.

Der kan således fastsættes hjælpeforanstaltninger, som er identiske med de vilkår, der indgår i en ungdomskontrakt eller et tiltalefrafald med vilkår, jf. afsnit 4.2.1.3. Sådanne vilkår skal i lighed med de vilkår, der fastsættes i forbindelse med tiltalefrafald, være konkrete og specifikke, ligesom den sproglige formulering skal være klar.

På samme måde som ved overtrædelser af vilkår ved tiltalefrafald skal der konsekvent følges op på overtrædelser af vilkår i forbindelse med betinget dom.

4.3.2. Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste

Såfremt kriminaliteten er af en sådan art, at den ikke bør afgøres med en betinget dom, f.eks. ved spirituskørsel eller brugstyveri af motorkøretøj, kan der blive tale om en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Det er en betingelse for anvendelse af betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, at den dømte findes egnet hertil, jf. straffelovens § 62, stk. 1.

4.4. Udstrækning af foranstaltningen udover det 18. år

Foranstaltninger efter lov om social service kan iværksættes over for unge under 18 år, der har ophold her i landet. De sociale foranstaltninger i en ungdomskontrakt ophører således normalt ved det fyldte 18. år. Dog kan foranstaltninger i form af en personlig rådgiver, en fast kontaktperson eller døgnophold i institution, plejefamilie eller andet egnet opholdssted opretholdes, indtil den unge fylder 23 år, hvis den unge er indforstået hermed, jf. lov om social service § 76.

4.5. Ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a

4.5.1. Generelt

Ungdomssanktionen, der er reguleret i straffelovens § 74 a, blev indført ved lov nr. 469 af 7. juni 2001. Ungdomssanktionen indebærer, at den unge dømmes til at undergive sig struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling.

I november 2006 udsendte Justitsministeriets Forskningsenhed redegørelsen ”Ungdomssanktionens forløb”, og bl.a. på den baggrund har Justitsministeriet og rigsadvokaturen drøftet en række spørgsmål om gennemførelsen af ungdomssanktionen. I forlængelse af disse drøftelser har Justitsministeriet i en skrivelse af 26. marts 2007 til Rigsadvokaten præciseret, hvorledes en række af de spørgsmål, der er opstået i praksis i relation til sager, hvori der nedlægges påstand om idømmelse af ungdomssanktion, skal håndteres. Justitsministeriet har anmodet Rigsadvokaten om at udsende retningslinjer i overensstemmelse med disse præciseringer.

På denne baggrund er der i afsnit 4.5. indsat retningslinjer i overensstemmelse med det, der er anført i Justitsministeriets skrivelse. Der er i afsnit 4.5.3. indsat visse præciseringer om beregningen af ungdomssanktionens varighed, herunder beregningen af længstetider for institutionsophold, og fastsat retningslinjer om fuldbyrdelsen af en ungdomssanktion, herunder om prøvelse af de sociale myndigheds afgørelser om overførsel under fuldbyrdelsen. I afsnit 4.5.4. er der fastsat nye retningslinjer om ungdomssanktionens starttidspunkt, således at foranstaltningen påbegyndes ved endelig dom. Herudover er der i afsnit 4.5.6. fastsat retningslinjer om anklagemyndighedens påstand i tilfælde af ny kriminalitet under forløbet af en ungdomssanktion.

4.5.2. Anvendelsesområde

Ungdomssanktionen kan kun anvendes ved kriminalitet begået af unge, der er fyldt 15 år, og som endnu ikke er fyldt 18 år. Det er alderen på gerningstidspunktet, der er afgørende. Ungdomssanktionen skal som udgangspunkt ikke anvendes, hvis den tiltalte på domstidspunktet er fyldt eller forholdsvis kort tid efter fylder 18 år, medmindre tiltaltes personlige forhold – herunder den tiltaltes mangel på modenhed – taler for ungdomssanktion i stedet for fængselsstraf.

Afviklingen af ungdomssanktionen kan – uanset om den unge giver samtykke – strække sig ud over det fyldte 18. år. Da ungdomssanktionens varighed er på 2 år, vil afviklingen række ud over det 18. år i alle de tilfælde, hvor den unge er fyldt 16 år eller 17 år på domstidspunktet.

For så vidt angår den ”sociale profil” omfatter målgruppen unge med markante tilpasningsproblemer, d.v.s. unge med en mangelfuldt udviklet evne til at skabe normale sociale relationer, besvær med at orientere sig i normale sociale sammenhænge og ofte præget af et højt angstniveau med deraf følgende uhensigtsmæssige og grænseoverskridende reaktionsformer, herunder kriminelle handlinger af særlig voldsom eller voldelig karakter.

Anvendelse af ungdomssanktionen forudsætter, at foranstaltningen må anses for formålstjenlig til at imødekomme den unges særlige behov for behandling. Det er således en forudsætning for anvendelse af ungdomssanktionen, at den unge efter en individuel vurdering ikke findes uegnet til behandling. Der kan dog kun helt undtagelsesvis blive tale om at erklære en ung, der opfylder den ”sociale profil”, for uegnet til behandling. Det er ikke en betingelse, at den unge (eller forældremyndighedens indehaver) giver samtykke eller erklærer sig villig til at undergive sig denne sanktion. Den unge kan således ikke selv vælge almindelig straf.

Sanktionen skal alene anvendes ved grovere, personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, f.eks. vold, røveri og voldtægt eller mere omfattende berigelseskriminalitet, brugstyveri eller hærværk. Det indgår i grovhedsvurderingen, om kriminaliteten er begået i forening med andre, jf. straffelovens § 81, nr. 2.

Hvad angår strafkravet, forudsættes ungdomssanktionen i almindelighed anvendt i sager, hvor domstolene hidtil har idømt en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til ca. 1 år. Det er dog ikke udelukket at anvende sanktionen over for unge, der står til en lidt længere ubetinget fængselsstraf, f.eks. på 1 år og 6 måneder, hvis ungdomssanktionen anses for mere formålstjenlig end almindelig fængselsstraf. Den angivne overgrænse gælder også for kombinationsdomme efter straffelovens § 58, stk. 1. Er alternativet til en ungdomssanktion en kombinationsdom på 2 års fængsel, hvoraf 1 år og 6 måneder gøres betinget, skal der således ikke idømmes en ungdomssanktion. Derimod kan der idømmes en ungdomssanktion, hvis alternativet er kombinationsdom på 1 års fængsel, hvoraf f.eks. 6 eller 9 måneder gøres betinget.

Såfremt anklagemyndigheden vurderer, at den unge er omfattet af målgruppen for ungdomssanktionen, skal anklagemyndigheden snarest muligt indhente en udtalelse fra de sociale myndigheder vedrørende den unge.

De sociale myndigheder skal fremkomme med en indstilling om, hvorvidt ungdomssanktion vil være formålstjenlig. Indstillingen fra de sociale myndigheder skal ligeledes indeholde forslag til, hvordan ungdomssanktionen for den pågældende unge bør udformes, herunder hvor længe den unge bør opholde sig på en sikret døgninstitution, og i hvor lang tid den unge efterfølgende skal være anbragt på en åben institution.

Hvis der mellem politidirektøren, den lokale afdeling af kriminalforsorgen og den lokale afdeling af socialcheferne er indgået aftale herom, kan anklagemyndigheden anmode den lokale afdeling af kriminalforsorgen om at udfærdige en § 808-undersøgelse. Undersøgelsen vil i givet fald blive afsluttet uden konklusion fra kriminalforsorgen, idet det fortsat er de sociale myndigheder, som skal vurdere den unges egnethed.

4.5.3. Ungdomssanktionens varighed og indhold

Ungdomssanktionen har en varighed på 2 år. Ved beregningen af den 2-årige periode er der ikke hjemmel til at ”lægge tid til” ved eventuelle afbrydelser eller udsættelser i forbindelse med afviklingen af foranstaltningen. Det gælder bl.a. i tilfælde, hvor der er tale om varetægtsfængsling efter dom i sagen, afsoning af fængselsstraf i en anden sag i anledning af ny kriminalitet eller den unges rømning fra en institution.

Hvis det i en dom bestemmes, at ungdomssanktionen påbegyndes fra endelig dom, vil perioden på 2 år for sanktionens udstrækning dermed i alle tilfælde udløbe 2 år fra tidspunktet for endelig dom, medmindre retten i tilfælde af, at vedkommende begår ny kriminalitet undervejs, har besluttet at forlænge foranstaltningen efter bestemmelsen i straffelovens § 74 a, stk. 2, 3. pkt.

Hovedindholdet i ungdomssanktionen består i et længerevarende socialpædagogisk behandlingsforløb (”dom til socialpædagogisk behandling”).

Retten kan knytte pålæg til behandlingsdommen svarende til de vilkår, der kan knyttes til en betinget dom efter straffelovens § 57, stk. 2. Det forudsættes, at retten altid i dommen fastsætter længstetiderne for de enkelte institutionsophold.

Ungdomssanktionen forudsættes indledt med et ophold på en døgninstitution efterfulgt af et længerevarende kontrolleret forløb med en intensiv socialpædagogisk indsats. Det er udgangspunktet, at den unge indledningsvis anbringes på en sikret afdeling.

En foranstaltning kan i almindelighed gå ud på, at den domfældte i de første 2 måneder anbringes på en sikret afdeling for børn og unge. Hvis særlige omstændigheder taler for et kortere eller længere indledende ophold, kan dette bestemmes i dommen.

Har den unge under sagen været anbragt i varetægtsurrogat i sikret afdeling, og er der gennemført pædagogisk observation, der viser, at den pågældende ikke har behov for at være i en sikret afdeling, er der ikke noget til hinder for, at de sociale myndigheder indstiller, at ungdomssanktionen indledes på en almindelig døgninstitution/opholdssted.

Efter afviklingen af det indledende institutionsophold skal den unge som udgangspunkt anbringes under lempeligere former, f.eks. på en (ikke sikret) døgninstitution eller et andet egnet opholdssted. Varigheden af dette ophold forudsættes i almindelighed at være på indtil 12 måneder, således at det samlede institutionsophold er på omkring 14 måneder.

En tredje periode foregår i ambulant regi med tilsyn af de sociale myndigheder. Varigheden af denne periode afhænger af den samlede varighed af institutionsopholdet. Hvis overgangen til den ambulante fase sker efter et indledende ophold i sikret afdeling på 2 måneder efterfulgt af et ophold på alminde-

lig døgninstitution i 12 måneder, vil den ambulante periode få en varighed på 10 måneder, medmindre der sker tilbageførsel til institution.

Længstetiden for det samlede institutionsophold, der omfatter både ophold i sikret afdeling og ophold i almindelig døgninstitution/egnet opholdssted, er på 1½ år, jf. straffelovens § 74 a, stk. 2, ligesom der for det samlede ophold i sikret institution som led i en ungdomssanktion gælder en længstetid på 1 år.

Ved beregningen af de nævnte længstetider skal der alene tages hensyn til den tid, hvor den unge som led i fuldbyrdelsen af foranstaltningen faktisk opholder sig i døgninstitution eller godkendt opholdssted, herunder i en sikret afdeling.

En periode, hvor den unge måtte være fængslet eller opholde sig i en institution forud for, at fuldbyrdelsen af ungdomssanktionen iværksættes, er derfor uden betydning i forhold til længstetiderne.

Den tid, som den unge før og efter dom måtte være varetægtsfængslet i den sag, der har medført ungdomssanktionen, skal således ikke fragå ved beregningen af længstetiderne efter straffelovens § 74 a, stk. 2. Det må antages også at være tilfældet, hvis den unge er varetægtsfængslet i surrogat og i den forbindelse f.eks. er anbragt på den samme sikrede institution, som vedkommende efterfølgende opholder sig på som led i fuldbyrdelsen af ungdomssanktionens første fase.

Det samme gælder med hensyn til perioder, hvor den unge måtte være varetægtsfængslet i forbindelse med ny kriminalitet eller indsat for at afsone fængselsstraf i en anden sag om ny kriminalitet. Heller ikke i disse tilfælde skal der således tages hensyn til den tid, som den unge måtte have været fængslet, ved en beregning af længstetiderne efter straffelovens § 74 a, stk. 2.

Det er med hjemmel i dommen muligt at føre den dømte tilbage til sikret institution, hvis det viser sig, at den pågældende ikke kan håndtere de friheder, der er forbundet med ophold i en almindelig (ikke sikret) døgninstitution eller opholdssted.

Tilsvarende kan den dømte genanbringes i almindelig døgninstitution efter at være overgået til den ambulante fase, hvis det viser sig nødvendigt for at gennemføre den socialpædagogiske behandling.

Afgørelse om tilbageførsel i henhold til den idømte ungdomssanktion træffes af de kompetente sociale myndigheder. Eftersom afgørelsen træffes med hjemmel i en bemyndigelse i dommen, forudsætter tilbageførsel ikke, at de almindelige betingelser for anbringelse uden samtykke i den sociale lovgivning er opfyldt, ligesom der ikke er klageadgang gennem det sociale ankesystem. Betingelsen for tilbageførsel er, at det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Som eksempler på forhold, der kan føre til tilbageførsel, kan nævnes ny kriminalitet og ”springture”.

Efter straffelovens § 74 a, stk. 3, kan den unge kræve de sociale myndigheders afgørelse om overførsel til en sikret afdeling i en døgninstitution for børn og unge og afgørelse om overførsel fra ambulant

behandling til anbringelse på en døgninstitution for børn og unge indbragt for retten til prøvelse. Det samme gælder, i det omfang de sociale myndigheder med hjemmel i dommen træffer afgørelse om, at den pågældende skal forblive i institutionen ud over det i dommen fastsatte tidsrum for opholdet.

Af straffelovens § 74 a, stk. 3, 4. pkt., fremgår, at rettens afgørelse vedrørende overførsel til en sikret afdeling i en døgninstitution for børn og unge m.v. træffes ved kendelse. Det er anklagemyndigheden, der indbringer afgørelser om overførelse til sikret afdeling m.v. for retten. Indbringelsen for retten sker ved den byret, som har pådømt straffesagen, eller byretten i den retskreds, hvor den unge bor eller opholder sig. Såfremt sagen er pådømt ved landsretten i første instans, træffes afgørelsen af byretten i den retskreds, hvor den dømte bor eller opholder sig.

Anklagemyndigheden vil i fornødent omfang skulle bistås af de sociale myndigheder i forbindelse med sagens behandling.

En ungdomssanktion kan ikke konverteres til en almindelig fængselsstraf.

4.5.4. Eksempler på udformningen af påstande om ungdomssanktion

I sager, hvor der kan blive tale om ungdomssanktion, skal anklagemyndigheden over for retten nedlægge påstand om, at ungdomssanktionen påbegyndes ved endelig dom med henblik på at sikre, at det fremgår udtrykkeligt af dommen, at de to år, som ungdomssanktionen varer, regnes fra endelig dom.

En påstand om ungdomssanktion kan således gå ud på, at den domfældte

- ”- i 2 år fra endelig dom undergives tilsyn af kommunen og efter kommunens nærmere bestemmelse undergiver sig socialpædagogisk behandling
- i de første 2 måneder anbringes på en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge
- og herefter i indtil 12 måneder anbringes på en døgninstitution eller et godkendt opholdssted
- i øvrigt efterkommer pålæg fra de sociale myndigheder om opholdssted, herunder tilbageførsel til eller fortsat anbringelse på sikret afdeling eller døgninstitution/godkendt opholdssted, inden for de længstetider, der er fastsat i straffelovens § 74 a, stk. 2, 2. pkt.”

Hvis den unge tidligere under sagen har været anbragt i varetægtsurrogat i sikret afdeling, eller der foreligger andre særlige omstændigheder, der taler for, at der ikke er behov for at fastsætte en minimumsperiode på f.eks. 2 måneder på en sikret afdeling, kan tiden for opholdet på den sikrede afdeling angives til ”indtil 2 måneder”.

I helt særlige tilfælde kan anklagemyndigheden efter aftale med de sociale myndigheder undlade at nedlægge påstand om ophold i en sikret afdeling. En sådan ordning kan især være velbegrunnet, hvis den unge under sagen har været anbragt i varetægtsurrogat på en sikret afdeling, hvor der er gennem-

ført fornøden pædagogisk observation, således at der ikke er noget behov for yderligere ophold på sikret afdeling. Der henvises til afgørelsen i UfR 2002.1303 V.

Hvis der omvendt skønnes at være behov for et længere indledende ophold end 2 måneder i sikret afdeling, nedlægges der påstand om, at det indledende ophold i sikret afdeling udstrækkes i f.eks. ”indtil 4 måneder”.

Foreligger der oplysninger om, at den unge er misbruger af alkohol og/eller narkotika, og det må anses for formålstjenligt, at der iværksættes en behandling herfor, kan der være anledning til udtrykkeligt at lade dette fremgå af påstanden. Det kan i så fald anføres, at den pågældende ”i 2 år undergives tilsyn af kommunen og efter kommunens nærmere bestemmelse undergiver sig socialpædagogisk behandling, herunder med kontrol mod misbrug af alkohol og narkotika”, jf. eksempelvis UfR 2002.1379 Ø.

4.5.5. Udgangstilladelse m.v.

Spørgsmål om udgangstilladelse m.v. til personer, der som led i ungdomssanktionen er anbragt på en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge, er reguleret i §§ 4-6 i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret.

4.5.6. Ny kriminalitet begået af en person undergivet en ungdomssanktion

Straffelovens § 74, stk. 2, 3. pkt., regulerer spørgsmålet om ny kriminalitet, der begås af unge, som er undergivet en ungdomssanktion, og hvor straffesagen i anledning af den nye kriminalitet afgøres, inden ungdomssanktionen er afviklet.

Bestemmelsen indebærer, at retten i stedet for at idømme straf for den nye kriminalitet kan forlænge foranstaltningen, herunder længstetiderne for ophold i døgninstitution/godkendt opholdssted og sikret afdeling med indtil 6 måneder. Det betyder, at længstetiden for foranstaltningen på 2 år kan forlænges til 2 år og 6 måneder, at længstetiden for institutionsophold på 1 år og 6 måneder kan forlænges til 2 år, og at længstetiden for ophold i sikret afdeling på 12 måneder kan forlænges til 1 år og 6 måneder.

Er der tale om ny kriminalitet, der straffes med bøde, bør sagen afgøres på sædvanlig måde med en bøde uafhængigt af, at overtrædelser er begået af en person, der er undergivet en ungdomssanktion. Afviklingen af ungdomssanktionen fortsætter, eventuelt med de justeringer, som den adfærd, overtrædelser er udtryk for, kan give anledning til.

Er der tale om ny kriminalitet, der ikke kan afgøres med en bøde, kan sagen i en række tilfælde afgøres med et tiltalefraval. Hjemlen hertil findes i § 2, nr. 4, i Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om anklagemyndighedens adgang til at fratage tiltale. I sådanne tilfælde videreføres ungdomssanktionen, og her vil det endvidere være særlig nærliggende at justere afviklingsforløbet af

ungdomssanktionen i lyset af den begåede kriminalitet, eventuelt således at den mulighed, som sanktionen indeholder med hensyn til at tilbageføre den unge til et mindre frit regime, bringes i anvendelse.

Består de nye forhold af grov kriminalitet, hvor den pågældende unge står til en ubetinget fængselsstraf af en vis længde, bør der på sædvanlig måde rejses tiltale og gennemføres en straffesag. Idømmes den unge i anledning af den nye kriminalitet en ubetinget fængselsstraf på omkring 1 års fængsel eller mere, bør den resterende del af ungdomssanktionen i almindelighed bortfalde i medfør af straffelovens § 89 a, stk. 2.

Såfremt den unge står til en ubetinget fængselsstraf på mindre end 1 år, er udgangspunktet, at der på sædvanlig vis skal udmåles en ubetinget fængselsstraf, og at der ikke træffes bestemmelse om bortfald af den tidligere idømte ungdomssanktion. Det er herefter op til de straffuldbyrde myndigheder at tage stilling til, hvorledes fuldbyrdelsen af straffen skal ske.

I stedet for fastsættelse af straf i anledning af den nye kriminalitet har retten efter § 74 a, stk. 2, 3. pkt., imidlertid mulighed for at forlænge varigheden af ungdomssanktionen, herunder de længstetider, der gælder for institutionsophold, med indtil 6 måneder.

Anses den unge på tidspunktet for dommen i anledning af den nye kriminalitet for uegnet til behandling, og må det sociale systems muligheder inden for den idømte ungdomssanktion anses for udtømte, har retten mulighed for at udmåle en ubetinget fængselsstraf for den nye kriminalitet og samtidig – ligesom ved domme på fængsel i mindst 1 år – træffe bestemmelse om bortfald af den resterende del af ungdomssanktionen, jf. § 89 a, stk. 2. Dette vil navnlig kunne komme på tale, hvis dommen for den nye kriminalitet afsiges på et tidspunkt, hvor den væsentligste del af ungdomssanktionen er afviklet.

I sager, hvor den unge, som er undergivet en ungdomssanktion, begår ny kriminalitet, bør anklagemyndigheden i videst muligt omfang være opmærksom på, om en forlængelse af den allerede idømte ungdomssanktion eventuelt kan være mere motiverende for den unges udvikling end idømmelse af straf for det nye forhold.

4.5.7. Underretning og fuldbyrdelse

Anklagemyndigheden skal straks underrette de sociale myndigheder om domme, hvor der er fastsat en ungdomssanktion.

Det er herefter de sociale myndigheder, som skal iværksætte fuldbyrdelsen af dommen. De sociale myndigheder skal i den forbindelse også påse, at foranstaltningen ophører senest 2 år efter endelig dom, og at længstetiderne for den idømte ungdomssanktion overholdes.

5. Sagernes behandling i retten

5.1. Generelt

Skal der ikke ske forelæggelse for statsadvokaten, sender politidirektøren umiddelbart efter, at efterforskningen er afsluttet, sagen til retten med de nødvendige dokumenter.

Ved tiltalefrafald medsendes det underskrevne tiltalefrafald, en eventuel ungdomskontrakt samt retsmødebegæring.

Søges sagen afgjort med tiltalefrafald, betinges tilkendegivelsen (resolutionen) af, at sigtede erkender sig skyldig i retten, og at retten godkender vilkårene.

5.2. Underretning om retsmøder

Indehaveren af forældremyndigheden, de sociale myndigheder og eventuelt kriminalforsorgen underrettes om retsmøder i sagen.

6. Underretning om sagens udfald

De sociale myndigheder underrettes normalt om udfaldet af sager mod unge under 18 år, uanset hvilken sanktion der bliver resultatet. Dette gælder dog ikke i de sager, hvor myndigheden ikke tidligere er underrettet om sagen.

Hvis kriminaliteten eller andre oplysninger i sagen giver formodning om, at den unge har behov for social bistand, skal de sociale myndigheder dog altid underrettes herom, jf. afsnit 2.4.3. og 3.1.

For så vidt angår domme om foranstaltning efter straffelovens § 74 a skal anklagemyndigheden underrette de sociale myndigheder om dommen, jf. afsnit 4.5.7.

Hvis kriminalforsorgen har foretaget en personundersøgelse, jf. afsnit 3.5.4., eller i øvrigt er underrettet om sagen, jf. afsnit 3.5.5., sker der ligeledes underretning til den pågældende afdeling om sagens udfald.

Har sagen været forelagt for statsadvokaten, underrettes denne.

7. Ikrafttræden

Lov nr. 158 af 28. februar 2012 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser og færdselsloven (Forhøjelse af den kriminelle lavalder) trådte i kraft den 1. marts 2012.

Ole Hasselgaard

Tilbageholdelse af børn under 15 år, der er mistænkt for en lovovertrædelse

Vær opmærksom på, at der ved tilbageholdelse af børn under 15 år i medfør af retsplejelovens § 821 a skal udfyldes ét eksemplar af nedenstående skema pr. mistænkt.

Politiets journalnummer	
Modtagende vagtchef:	
Tilbageholdt af:	

Mistænkte

Navn:						
Alder:		Id-nr.:				
Adresse:			Postnr.:		By:	

Værge

Navn:						
Adresse:			Postnr.:		By:	

TILBAGEHOLDELSE

Tilbageholdelsens grundlag

Barnet er mistænkt for:	
Gerningstidspunkt:	
Begrundelse for tilbageholdelsen:	
☐ Barnet er gjort bekendt med mistanken og tidspunktet for tilbageholdelsen	
<i>Tilbageholdelse kan ske:</i>	
<ul style="list-style-type: none">• hvis betingelserne for anholdelse er opfyldt, og• tilbageholdelsens øjemed ikke kan nås ved mindre indgribende foranstaltninger, og• frihedsberøvelse efter sagens art og omstændighederne ikke er et uforholdsmæssigt indgreb. Der skal herved lægges særlig vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af barnets unge alder må antages at indebære. <i>Tilbageholdelse skal foretages så skånsomt som muligt. Håndjern og lignende magtmidler bør <u>ikke</u> benyttes.</i>	

Den tidsmæssige udstrækning af tilbageholdelsen

Tidspunktet for tilbageholdelse:	Dato:	Kl.:
Tidspunktet for løsladelse:	Dato:	Kl.:
Løsladt til:		
☐ De sociale myndigheder		
☐ Forældremyndighedsindehaveren		
☐ Andre, angiv hvem:		
Begrundelse for en evt. tidsmæssig udstrækning af tilbageholdelsen <u>ud over 6 timer</u> :		
<i>Tilbageholdelse skal være:</i>		
<ul style="list-style-type: none">• så kortvarig som mulig (dvs. må tidsmæssigt kun udstrækkes i et omfang, som er strengt nødvendigt for, at tilbageholdelsens formål kan opnås) og• må som hovedregel ikke udstrækkes over 6 timer.• Tilbageholdelse må <u>kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør det påkrævet,</u><ul style="list-style-type: none">- navnlig når der er mistanke om grov kriminalitet, f.eks. voldsforbrydelser og bandekriminalitet, og- det findes påkrævet med henblik på at hindre yderligere strafbart forhold eller forhindre, at den mistænkte modarbejder sagens opklaring, f.eks. ved at advare mistænkte på fri fod,- eller hvis der f.eks. skal gennemføres en retsmedicinsk undersøgelse af barnet, der kræver længere transport. <i>En tilbageholdelse må aldrig udstrækkes ud over 24 timer.</i>		

Anbringelse under tilbageholdelsen

Hvor har barnet været anbragt:

Barnet har været anbragt sammen med en voksen. Angiv hvem:

Under tilbageholdelse skal barnet som udgangspunkt være anbragt på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, enten en polititjenestemand, forældremyndighedsindehaveren eller en repræsentant for de sociale myndigheder. Anbringelse må ikke ske i arresthus.

Om mulighederne for enerumsanbringelse dvs. anbringelse i detentionen, venterum eller andre aflåste rum, se nærmere nedenfor.

ENERUMSANBRINGELSE

Hvor har barnet været enerumsanbragt (f.eks. detention, aflåst lokale mv.):

Hvorfor har barnet været enerumsanbragt:

Sikkerhedsmæssige grunde. Angiv hvilke:

Enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde kan kun ske:

- hvis barnets opførsel har karakter af voldelig eller ustyrlig adfærd, der indebærer en alvorlig risiko for skade på barnet eller andre (provokerende og generende adfærd er ikke i sig selv tilstrækkelig), **og**
- barnet er 12 år eller derover.
- Anbringelse i enerum af sikkerhedsmæssige grunde må ikke ske alene med den begrundelse, at politiet ikke har disponibelt personale til at overvåge barnet.

Efterforskningsmæssige grunde. Angiv hvilke:

Enerumsanbringelse af hensyn til efterforskningen kan kun ske:

- hvis der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet (f.eks. vold, voldtægt, væbnet røveri), **og**
- anbringelsen undtagelsesvis er påkrævet af efterforskningsmæssige grunde (f.eks. hvis en gruppe børn, hvoraf et eller flere er under 15 år, pågribes i forbindelse med grov bandekriminalitet. I sådanne tilfælde kan det være af afgørende betydning for efterforskningen, at børnene placeres hver for sig, indtil de har kunnet afhøres af politiet, så de ikke kommer i kontakt med hinanden inden afhøring), **og**
- det ikke er praktisk muligt at anbringe barnet på anden måde, dvs. hvor der ikke er (eller kan tilkaldes) disponibelt mandskab hos politiet eller de sociale myndigheder, der kan være til stede sammen med barnet.

Den tidsmæssige udstrækning af enerumsanbringelsen

Enerumsanbringelsens start:	Dato	Kl.
Enerumsanbringelsens afslutning:	Dato	Kl.
OBS: Enerumsanbringelse må i <u>intet tilfælde udstrækkes ud over 6 timer</u> . Der er tale om en absolut frist, og det er den samlede anbringelse, der ikke må overstige 6 timer.		

Underretning om tilbageholdelsen

Der er givet underretning til

De sociale myndigheder Dato Kl.

Forældremyndighedsindehaveren Dato Kl.

Andre. Angiv hvem: Dato Kl.

Ikke givet underretning. Angiv hvorfor:

Underretning af de sociale myndigheder:

Ved tilbageholdelse af børn under 15 år skal der snarest muligt tilkaldes en repræsentant for de sociale myndigheder fra den kommune, hvor barnet har bopæl. Er bopælskommunen ikke oplyst, eller kan bopælskommunen på grund af afstanden ikke give møde, underrettes de stedlige sociale myndigheder. Medmindre der er grundlag for at antage, at barnet kan have behov for særlig støtte, kan underretning dog undlades, hvis tilbageholdelsen har været af ganske kort varighed, f.eks. hvor den pågældende løslades umiddelbart efter tilbageholdelsen, fordi det konstateres, at tilbageholdelsen er ubegrundet.

En repræsentant for de sociale myndigheder skal også tilkaldes, hvis et barn under 15 år skal afhøres, og mistanken angår en overtrædelse af straffeloven eller et forhold, der efter anden lov kan medføre fængselsstraf. Repræsentanten fra de sociale myndigheder skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringen. Medmindre der er grundlag for at antage, at barnet kan have behov for særlig støtte, kan underretning dog undlades, hvis afhøringen foretages i direkte forbindelse med, at mistænkte af politiet træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold, der i almindelighed alene ville medføre straf af bøde.

Underretning af forældremyndighedsindehaveren mv.:

Tilbageholdes et barn eller skal barnet afhøres, underrettes barnets forældre (forældremyndighedens indehaver) snarest muligt. Hvis barnet er anbragt uden for hjemmet, underrettes barnets opholdssted. Underretning kan dog udsættes, hvis dette er påkrævet af hensyn til efterforskningen eller må antages at stride mod væsentlige hensyn til barnet.

Afskrift

BEK nr. 1446 af 16/12/2010 Gældende

Offentliggørelsesdato: 18-12-2010

Socialministeriet

Bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service

I medfør af § 153, stk. 2, 1. pkt., i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1096 af 21. september 2010, som ændret ved lov nr. 628 af 11. juni 2010, fastsættes:

§ 1. Følgende personer har underretningspligt over for kommunen efter stk. 2:

- 1) læger, der ikke er omfattet af personkredsen i servicelovens § 153, stk. 1,
- 2) ansatte ved frie grundskoler og frie kostskoler,
- 3) personer, der er beskæftiget i dag, fritids- og klubtilbud drevet som selvejende daginstitutioner eller privatinstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 3 og 4, selvejende eller privat fritidshjem og klubtilbud efter dagtilbudslovens § 52, stk. 3 og 4 og § 66, stk. 3 og 4, privat dagpleje efter dagtilbudslovens § 21, stk. 3, private pasningsordninger efter dagtilbudslovens § 78, privat pasning med økonomisk tilskud efter dagtilbudslovens § 80 samt puljeordninger efter dagtilbudslovens §§ 101 og 102,
- 4) personer, der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.

Stk. 2. Underretningspligten foreligger, når personerne under udøvelsen af deres erhverv får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter servicelovens kapitel 11,
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte efter servicelovens kapitel 11 på grund af de vordende forældres forhold, eller
- 3) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb.

§ 2. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2011. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 1336 af 30. november 2007 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.

Socialministeriet, den 16. december 2010

Benedikte Kiær

/ Lars Møller Christiansen

Afskrift

BEK nr. 803 af 28/06/2010 Gældende

Offentliggørelsesdato: 30-06-2010

Justitsministeriet

Bekendtgørelse om underretning af kommunen om afhøringer af sigtede under 18 år

I henhold til § 752, stk. 2, i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 29. oktober 2009, og efter bemyndigelse fra justitsministeren fastsættes:

§ 1. Politiet underretter kommunen om sagen, når en sigtet under 18 år skal afhøres, og sigtelsen angår

- 1) overtrædelse af borgerlig straffelov, eller
- 2) forhold, der efter loven kan medføre frihedsstraf.

Stk. 2. Underretning kan dog undlades om afhøringer, der foretages i direkte forbindelse med, at sigtede af politiet træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold, for hvilket der ikke bliver spørgsmål om højere straf end bøde.

§ 2. Underretningen sker til den kommune, hvor sigtede bor. Er bopælskommunen ikke oplyst, eller kan der på grund af afstanden ikke gives møde herfra, underrettes den stedlige kommune.

Stk. 2. Hvis den i § 1 nævnte underretning ikke er sket skriftligt, skal der efterfølgende tillige ske skriftlig underretning af kommunen.

§ 3. En repræsentant fra kommunen skal så vidt muligt have adgang til at overvære afhøringer som nævnt i § 1, der foretages af politiet eller i retten.

§ 4. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. juli 2010.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 786 af 21. september 1992 om underretning af kommunalbestyrelsen om afhøringer af sigtede under 18 år ophæves.

Rigsadvokaturen, den 28. juni 2010

Jørgen Steen Sørensen

Afskrift

Informationsejer
Rigspolitiet, Efterforskningsafdeling
Dato (første udgivelse)
12. april 2010
Jour.nr.
2009-9601-0030

Rundskrivelse

Indberetning til de sociale myndigheder om børn og unge under 18 år

Det følger af § 153, stk. 1, i lov om social service, at indenrigs- og sundhedsministeren i en bekendtgørelse kan fastsætte regler, hvorefter personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til forhold, der giver formodning om, at et barn eller ung under 18 år har behov for særlig støtte.

Sådanne regler er fastsat ved bekendtgørelse nr. 1336 af 30. november 2007 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service. Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, at bl.a. offentligt ansatte har pligt til at underrette kommunen, når de i deres virke bliver bekendt med forhold for et barn eller en ung under 18 år, der må give formodning om, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte.

Medarbejdere i politiet har således en underretnings- og handlepligt i forhold til børn og unge under 18 år, der har behov for særlig støtte.

Rigspolitiet skal i den forbindelse herved særligt henlede opmærksomheden på, at der kan være behov for at underrette de sociale myndigheder og sikre den nødvendige kontakt mellem politiet og de sociale myndigheder i forbindelse med en anholdelse eller varetægtsfængsling af forældre til børn og unge under 18 år. Dette gør sig særligt gældende, såfremt den anholdte eller varetægtsfængslede har eneansvaret for børn eller unge under 18 år, hvor der vil være behov for umiddelbart at drage omsorg for de pågældende mindreåriges tarv.

Det betyder f.eks. i praksis, at der – hvis der i den konkrete situation er anledning til det – skal ske underretning til kommunen i forbindelse med en anholdelse af en forælder. Hvis omstændighederne tillader det, skal det endvidere undersøges, hvorvidt der kan være børn på den adresse, hvor der skal foretages anholdelse, med henblik på en eventuel varsling af kommunen.

Hvis det således f.eks. i forbindelse med en planlagt anholdelse konstateres, at den pågældende har mindreårige børn på bopælen, og den pågældende ikke er samboende med børnenes anden forælder, skal kommunen efter omstændighederne på forhånd kontaktes med henblik på at træffe aftale om den umiddelbare varetagelse af børnenes tarv, medmindre det er åbenlyst, at børnenes tarv på forsvarlig vis vil blive varetaget af andre nærtstående. I forbindelse med uplanlagte anholdelser, hvor det konstateres, at den pågældende har eneansvaret for mindreårige børn, skal der umiddelbart drages

omsorg for børnene, f.eks. ved at transportere dem til den anden forælder eller til børnenes bedsteforældre samtidig med, at underretning af kommunen finder sted.

Børn og unge under 18 år kan tillige have behov for særlig støtte, hvis følgende forhold foreligger:

- Når barnet eller den unge har vanskeligheder ud over, hvad der er almindeligt for alder og udviklingstrin
- Når forældrene har vanskeligheder med f.eks. misbrug, psykisk lidelse eller svære sociale belastninger
- Når barnet eller den unge er ude i misbrug, kriminel adfærd eller har andre svære sociale vanskeligheder
- Når barnet eller den unge er truet på sundhed eller udvikling eller er udsat for omsorgssvigt, vold eller andre overgreb
- Når barnet eller den unge har et fysisk eller psykisk handicap eller andre lidelser

I politikredsene skal der foreligge procedurer, som er tilgængelige for alle politikredsens medarbejdere, for underretning af kommuner i politikredsen om formodning for behov for særlig støtte til børn og unge under 18 år, herunder uden for almindelig åbningstid.

Med venlig hilsen
Michael Højer Larsen
politimester

Til samtlige politidirektører

DATO 30. juni 2010

JOURNAL NR.

RA-2010-380-0010

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: PLN

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Vedrørende etablering af ungesamråd i politikredsene og målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager vedrørende unge lovovertrædere

Regeringen fremlagde i oktober 2009 udspillet ”Mere konsekvens, opfølgning og omsorg - en markant styrket indsats mod ungdomskriminalitet”.

I udspillet indgår en lang række kriminalpræventive tiltag samt en række tiltag, der sigter mod en mere konsekvent reaktion over for unge, der begår kriminalitet. Flere af tiltagene bygger på anbefalinger afgivet af Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet i betænkning nr. 1508/2009 om indsatsen mod ungdomskriminalitet.

1. Oprettelse af ungesamråd i politikredsene

1.1. Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet anbefalede i betænkning nr. 1508/2009 generelt, at der bliver taget skridt til at sikre, at sager vedrørende kriminelle og kriminalitetstruede børn og unge bliver behandlet hurtigst muligt i alle led, idet der dog samtidig skal tages behørigt hensyn til behovet for at bevare grundigheden i sagsbehandlingen.

Kommissionen overvejede i den forbindelse bl.a. spørgsmålet om anvendelse af ungesamråd og pegede på en række fordele ved at etablere ungesamråd.

Kommissionen anførte således bl.a., at man ved etablering af ungesamråd kan sikre, at alle involverede myndigheder tidligt informeres om sagen og dermed har mulighed for tidligt at forberede sagen med udgangspunkt i deres respektive ansvarsområde.

Kommissionen pegede endvidere på, at der skabes en mere uformel kontakt og koordinering mellem de involverede myndigheder om sagen, og at det må antages, at flere myndigheder sammen kan belyse sagen fra alle relevante synsvinkler og være med til at skabe grundlag for en helhedsorienteret indsats i forhold til den unge.

Herudover pegede kommissionen på, at risikoen for, at sagen ”tabes” mellem to myndigheder minimeres, og at ungesamrådene kan være med til at skabe en mere kvalificeret indsats i forhold til den unge.

Endelig pegede kommissionen på, at ungesamrådet kun lægger beslag på meget begrænsede ressourcer hos de involverede myndigheder, og at tilsvarende ressourcer efter kommissionens vurdering ofte vil kunne spares senere i forløbet .

Kommissionen anbefalede på den baggrund, at der bliver etableret ungesamråd i hele landet. Da man efter det oplyste har gode erfaringer med ungesamråd på Fyn, tilkendegav kommissionen, at ungesamrådene bør etableres i overensstemmelse med de principper, der bliver anvendt ved ungesamrådet på Fyn, dog således at den konkrete tilrettelæggelse af ungesamrådenes aktiviteter besluttet lokalt.

Det fremgår af det ovennævnte regeringsudspil, at regeringen er enig i kommissionens anbefaling vedrørende ungesamråd, og at der vil blive taget initiativ til, at ungesamrådene udbredes til samtlige politikredse. Det er på baggrund heraf forudsat i finansloven for 2010, at der skal etableres ungesamråd i samtlige politikredse.

Justitsministeriet har efterfølgende bedt Rigsadvokaten om at foranledige, at politidirektørerne i de politikredse, hvor der ikke allerede er etableret ungesamråd, tager initiativ til etablering af et sådant.

1.2. Jeg skal på denne baggrund anmode om, at politidirektørerne – i det omfang der ikke allerede er etableret et ungesamråd i politikredsen – tager kontakt til de kommuner, der er beliggende i politikredsen, med henblik på etablering af et ungesamråd i hver politikreds.

Jeg skal i den forbindelse foreslå, at der i første omgang tages initiativ til en drøftelse af etablering af ungesamråd i politikredsenes kredsråd, hvor såvel politikredsen som samtlige relevante kommuner er repræsenteret.

Det anbefales, at andre myndigheder deltager i drøftelserne, herunder f.eks. regionen og Kriminalforsorgen i Frihed, jf. afsnit 1.2.1. nedenfor.

1.2.1. I relation til organiseringen af ungesamråd anføres i regeringsudspillet, et ungesamråd som udgangspunkt skal bestå af faste repræsentanter fra de berørte kommuner, regionen og de sikrede institutioner samt en eller flere sagkyndige. Anklagemyndigheden i den pågældende politikreds og Kriminalforsorgen i Frihed skal endvidere deltage fast i samrådets møder.

Med henblik på at udnytte eksisterende netværk og fora i politikredsene og kommunerne mv., der beskæftiger sig med ungdomskriminalitet (f.eks. SSP-samarbejdet), bør den nærmere organisering af ungesamrådene besluttet lokalt efter nærmere drøftelse med de relevante parter. Dette vil også sikre, at der kan tages hensyn til lokale forskelle, herunder af geografisk art.

Det bør således aftales lokalt efter de retningslinjer, der er angivet i regeringsudspillet, hvilke myndigheder der skal være repræsenteret i samrådet, samt hvilke sagkyndige personer der i øvrigt bør deltage i samrådets møder.

Herudover bør bl.a. mødekadencen, antallet af sager, der skal behandles på hvert møde, samt spørgsmålet om, hvem der beslutter, at en sag skal behandles på ungesamråd, drøftes og fastlægges lokalt.

Til inspiration kan det oplyses:

Ungesamrådet på Fyn blev etableret i 1987 af Kriminalforsorgen i Frihed på Fyn og Odense Kommune. I 2003 blev samrådet reorganiseret, så det blev et tilbud til alle fynske kommuner, der måtte have behov for en koordineret indstilling til brug for rettens afgørelse. Baggrunden herfor var efter det oplyste bl.a. indførelsen af ungdomssanktionen, som stiller store krav til de sociale myndigheders sagsforberedelse i forbindelse med udarbejdelse af en indstilling til retten. I forbindelse med strukturreformen overgik samrådets sekretariatsfunktion fra Fyns Amt til Odense Kommune, og der blev valgt repræsentanter for de fynske kommuner og region Syddanmark.

Samrådet på Fyn har følgende medlemmer: En repræsentant for Kriminalforsorgen i Frihed, to repræsentanter for Odense Kommune, en repræsentant for Region Syddanmark, en repræsentant for de fynske kommuner, en repræsentant for den sikrede institution Egely og en psykolog, p.t. fra Servicestyrelsen. Herudover deltager både en repræsentant for anklagemyndigheden som særlig sagkyndig i strafferetlige spørgsmål og en repræsentant fra Kriminalforsorgen i Frihed som særlig sagkyndig.

Formandsskabs- og sekretariatsfunktionen varetages af Odense Kommune.

I sager om alvorlig kriminalitet anmoder anklagemyndigheden som udgangspunkt den unges opholdskommune om en udtalelse til brug for straffesagen. Kommunen vurderer herefter, hvorvidt sagen bør behandles af samrådet. Det er således som udgangspunkt kommunen, der afgør, om sagen skal sendes videre til samrådet.

Alle medlemmer af samrådet kan dog indbringe sager til behandling, og alle, der er involveret i sager med unge kriminelle, kan henvende sig til samrådet med henblik på at få sagen behandlet.

Herudover kan Kriminalforsorgen i Frihed beslutte, at en sag skal behandles af samrådet. Dette sker f.eks., når der anmodes om personundersøgelse, jf. retsplejelovens § 808.

Der afholdes møder i samrådet den første og tredje onsdag i hver måned, og der behandles mellem 2 og 5 sager på hvert møde. Kommunen oplyser sagen fuldstændigt, før den sendes til samrådet.

Samrådet udarbejder hvert år en rapport med en orientering om samrådets arbejde i det forløbne år.

1.2.2. For så vidt angår samrådets opgaver fremgår det af regeringsudspillet, at ungesamrådene vil have følgende hovedopgaver:

- 1) At udarbejde indstillinger til brug for anklagemyndighedens sanktionspåstand og rettens sanktionsvalg i konkrete straffesager mod unge under 18 år.

- 2) At udarbejde indstillinger om det mest hensigtsmæssige anbringelsessted, hvis den unge idømmes en ubetinget frihedsstraf, eller om idømmelse af ungdomssanktion i medfør af straffelovens § 74 a.

I relation til pkt. 1 anføres i regeringsudspillet, at indstillingerne navnlig vil dreje sig om fastsættelse af resocialiserende vilkår for betingede domme eller tiltalefrafald – bl.a. med henblik på, at det bliver muligt for retten at fastsætte så præcise vilkår som muligt, hvilket skaber klarhed både for den unge og for den relevante myndighed. Det anføres videre, at indstillingerne fra ungesamrådet vil give et kvalificeret grundlag for sanktionsvalget, og drøftelserne i ungesamrådet vil samtidig sikre en tidlig orientering og involvering af kommunen, således at den pædagogiske og/eller behandlingsmæssige opfølgning af straffedommen kan tilrettelægges bedst muligt.

I relation til pkt. 2. anføres, at det også i de mest alvorlige sager, hvor der bliver tale om ubetinget frihedsstraf, ofte kan være væsentligt, at der foreligger en socialfaglig indstilling om det nærmere sanktionsvalg, ligesom det er vigtigt for de relevante anbringelsessteder at blive inddraget tidligt med henblik på i givet fald at kunne tilrettelægge den pædagogiske og behandlingsmæssige indsats bedst muligt.

Det bør – inden for de rammer, der er givet ved regeringsudspillet – drøftes og fastsættes lokalt, hvilke typer sager der skal behandles i ungesamrådet, samt hvorledes behandlingen af sagerne i samrådet nærmere skal foregå. Dette vil også sikre, at der kan tages hensyn til eventuelle lokale forskelle vedrørende unge kriminelle.

Til inspiration kan det oplyses:

Ungesamrådet på Fyn er et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde, der har som sin primære opgave at vurdere, planlægge og afgive indstilling til retten og anklagemyndigheden om indsatsen i forhold til unge mellem 15 og 17 år, der er sigtet for alvorlig kriminalitet.

Samrådet tager stilling i sager, hvor der er behov for en fælles afklaring mellem det strafferetlige og det sociale system, herunder i sager vedrørende ungdomssanktioner. Det kan f.eks. være sager, hvor de sociale myndigheder kan hjælpe gennem foranstaltninger i servicelovens § 52, og sager, hvor Kriminalforsorgen i Frihed vurderer, at en ubetinget frihedsstraf skal søges afsønt i socialt regi, jf. straffuldbyrdslovens § 78.

Sagsbehandlingen i samrådet sker efter følgende model:

Repræsentanten for anklagemyndigheden redegør for sigtelsen, hvilken straf der kan forventes samt relevante forstraffe.

Herefter redegør den sigtede unges sagsbehandler for sagen, herunder hvilke foranstaltninger kommunen tidligere har forsøgt/iværksat. Herefter drøfter samrådets medlemmer (med undtagelse af repræsentanten for anklagemyndigheden) sagen, hvorefter der udfærdiges en indstilling/udtalelse til anklagemyndigheden, der f.eks. indeholder en anbefaling af, hvilke vilkår der bør knyttes til en idømt foranstaltning.

På mødet drøftes endvidere, om den unge – hvis der er tale om en ubetinget frihedsstraf – skal afsone et alternativt sted, jf. straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2.

Det tilføjes, at de formelle kompetence- og ansvarsforhold i straffesager vedrørende unge er uændrede, og at der således ikke er tale om nogen form for ændring af anklagemyndighedens beføjelser og ansvar i disse sager.

2. Krav til sagsbehandlingstiden i sager vedrørende unge, der begår kriminalitet

2.1. Det fremgår af regeringsudspillet fra oktober 2009, at det er et vigtigt element i den styrkede indsats mod ungdomskriminalitet, at sager vedrørende unge kriminelle behandles så hurtigt som muligt, og at regeringen derfor gennem målsætninger for sagsbehandlingstiden vil sikre, at sagerne prioriteres højt af både de sociale myndigheder og af politi og anklagemyndighed.

Sagsbehandlingstiden i normalsager, hvor den unge tilstår den kriminelle handling, bør således ifølge regeringsudspillet ikke være på mere end to måneder.

Det bemærkes hertil, at de to måneder omfatter den samlede sagsbehandlingstid hos både de sociale myndigheder og hos politi og anklagemyndighed. Der er således ikke i regeringsudspillet fastsat særskilte krav til sagsbehandlingstiden hos de sociale myndigheder. På den baggrund vil det efter min opfattelse være hensigtsmæssigt, at man i kredsrådet og/eller de nye ungesamråd også drøfter spørgsmålet om, hvorledes samarbejdet mellem kommuner og politi- og anklagemyndigheden mest hensigtsmæssigt tilrettelægges med henblik på at imødekomme de nye målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager om unge lovovertrædere.

Det fremgår af Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2007 om behandlingen af sager vedrørende unge lovovertrædere, at der som udgangspunkt altid skal indhentes oplysninger om den unges personlige forhold hos de sociale myndigheder, og at oplysningerne normalt bør indhentes på et så tidligt tidspunkt som muligt. Dette gør sig selvsagt også gældende, når der er tale om tilståelsessager omfattet af den nævnte målsætning for sagsbehandlingstiden.

Herudover bør det af henvendelsen til de sociale myndigheder i disse sager særligt fremgå, at der er tale om en sag, der som udgangspunkt er omfattet af målsætningen om en samlet sagsbehandlingstid på to måneder, og at de sociale myndigheder derfor anmodes om at hastebehandle sagen.

Det bemærkes i den forbindelse, at de målsætninger for sagsbehandlingstiden i sager om vold, voldtægt og våben, som fremgår af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008, fortsat finder anvendelse også i sager, hvor den sigtede er under 18 år.

I sager omfattet af Rigsadvokatmeddelelse nr. 11/2008 vil det således være de frister, som fremgår af denne rigsadvokatmeddelelse, der finder anvendelse.

Endelig kan det til orientering oplyses, at Rigsadvokaten i øjeblikket undersøger mulighederne for at følge opfyldelsen af den nævnte målsætning om sagsbehandlingstiden i sager mod unge lovovertrædere.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at det på nuværende tidspunkt ikke er muligt at følge opfyldelsen af målsætningen for sagsbehandlingstiden ved elektronisk udtræk i POLSAS. Dette forventes dog at blive muligt, når POLSAG er implementeret.

3. Jeg kan afslutningsvis oplyse, at jeg inden udgangen af 2010 vil anmode samtlige politikredse om en udtalelse om, hvorledes man har organiseret ungesamrådet i de enkelte kredse, samt hvilke sager der behandles i samrådet.

Jeg vil endvidere anmode om at blive underrettet om eventuelle problemstillinger, der måtte opstå i forbindelse med opfyldelse af målsætningen om en hurtigere sagsbehandlingstid i tilståelsessager mod unge lovovertrædere.

Endelig kan jeg oplyse, at Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2007 om behandlingen af sager mod unge lovovertrædere vil blive revideret i overensstemmelse med det, der er anført i dette brev vedrørende etablering af ungesamråd i alle politikredse samt en hurtigere sagsbehandlingstid i sager mod unge lovovertrædere.

Jørgen Steen Sørensen